

6 1972 г.

41

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Строго поверително
от особена важност

ГОДИШЕН ОТЧЕТ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА БАНКАТА ПРЕЗ 1971 ГОДИНА

СОФИЯ

БНБ Наименование и адрес на предприятието	 БНБ Содержание за 1971 г. объем 20
20-2	11096

no. 203 / 30 IV 1972.

До

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

другаря Станко ТОДОРОВ

Т У К

ДОКЛАД

от Кирил ЗАРЕВ, председател на
Българската народна банка

ОТНОСНО: годишния отчет
за дейността на Българската
народна банка през 1971 г.

Другарю Председател,

Съгласно чл. 50 от Устава на Българската народна банка,
представям отчета за дейността на банката през 1971 година.

През отчетната година Българската народна банка се ръководеше в своята дейност от решенията на Десетия конгрес на Българската комунистическа партия, който направи обстоен анализ на изминалите етапи на нашето обществено-икономическо развитие, прие научно обоснована програма за изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна и на тази основа постави за изпълнение главната социално-икономическа задача през шестата петилетка. В своята дейност банката се ръководеше също така и от другите партийни и правителствени решения за въвеждане на новия икономически механизъм, линията за концентрация на производството, за внедряването на техническия прогрес, за системно повишаване на обществената производителност на труда и ефективността на производството.

Тези крупни партийни и правителствени решения осигуряват реални условия за по-нататъшното развитие на нашата страна по пътя на социализма с високи темпове. Стабилна основа за това е и продължителната през отчетната година специализация и интеграция на нашата икономика с икономиката на другите социалистически страни и преди всичко с икономиката на СССР.

Същевременно, тези партийни и правителствени мероприятия за развитие на икономиката в условията на изграждане на развито социалистическо общество създадоха по-добри условия за ефективно осъществяване и на банковата дейност.

През отчетната година, на основата на новия икономически механизъм и концентрацията на производството, Българската народна банка проведе необходимите организационни и други мероприятия, в резултат на които цялостната банкова дейност беше своевременно преустроена за кредитиране, финансиране и контрол на държавните стопански обединения и аграрно-промишлените комплекси като основни стопански организации в страната.

С измененията в кредитно-разплащателния механизъм, банката по-ефективно развиваше и насочваше своята кредитно-разплащателна, финансираща и контролна дейност за въздействие върху дейността на стопанските организации за интензификация на производствените процеси и повишаване ефективността на стопанската дейност, за прогресивни изменения в структурата на производството, реконструкция и модернизация на съществуващите мощности, за комплексна механизация и автоматизация на производството и за по-рационално използване на трудовите, материалните и финансови ресурси на страната.

Като използваше основните принципи постановки на новия икономически механизъм и за концентрация на производството, през отчетната година банката по-ефикасно изграждаше и провеждаше своята контролна дейност и относно съставянето и изпълнението на плановете и договорите, относно правилното образуване и разпределение на дохо-

да и законосъобразното формиране и разходване на средствата по фонда на работната заплата и по фондовете на стопанските организации.

В условията на новия икономически механизъм, с проведените организационни мероприятия и мероприятията за усъвършенствване на кредитно-разплащателната дейност, чрез кредита, лихвата и другите икономически лостове, с които разполага, през отчетната година Българската народна банка значително по-ефикасно провеждаше контрола чрез лева в икономиката на страната и по-резултатно съдействуваше на стопанските организации за изпълняване и преизпълняване на възложените им с плана задачи и за повишаване ефективността на тяхната дейност.

Отчетната 1971 година беше първата година на шестата петилетка. Постигнатите резултати в изпълнението на основните показатели по годишния план са изразени в следните данни:

	<u>Темпове на нарастване през 1971 година спрямо 1970 година</u>
1. Обществен продукт	7,0
2. Произведен национален доход	7,0
3. Обща промишлена продукция	9,5
4. Селскостопанска продукция	3,1
5. Строително производство	5,9
6. Транспорт за общо ползуване:	
а/ Превозени товари	7,1
б/ Превозени пътници	7,5
7. Стокооборот на дребно	6,5
8. Външен стокообмен	14,2
а/ Износ	11,2
б/ Внос	16,4

От приведените данни произлизат следните изводи:

- През отчетната първа година на шестата петилетка икономиката на страната продължи да се развива с високи темпове.

- Осигурено е по-нататъшно стабилно нарастване на материално-техническата база на народното стопанство.

- Осъществено е, както и досега, подчертано индустриално развитие на страната.

- Ускорено се развива външно икономическите връзки на страната.

През отчетната година значително по-ефективно са използвани производствените фондове в народното стопанство, видно от следните данни: /за отраслите: промишленост, транспорт, вътрешна търговия и материално-техническо снабдяване/:

	<u>Темпове на нарастване през 1971 год спрямо 1970 год.</u>
Производствени фондове-всичко	8,2
Основни произв. фондове	10,4
Оборотни произв. фондове	2,5

Данните показват, че заложените по петгодишния план задачи за изпълняване на стопанската дейност със значително относително по-малко материални оборотни фондове са изпълнени през първата година на петилетката в посочените отрасли. Тази тенденция се потвърждава и от данните за използването на всички оборотни средства /нормируеми и ненормируеми/ в народното стопанство.

Като се елиминира влиянието на намалението на фабрично-заводските цени, средногодишният размер на което възлиза на 376 милиона лева, реално обръщаемостта на всички оборотни средства в страната се установява на 87,6 дни, срещу 90 дни през 1970 година, или постигнато е ускорение с 2,4 дни, а общо в народното стопанство е реализирана относителна икономия на оборотни средства в размер на 146 милиона лева. В отделните отрасли използването на всички оборотни средства е изразено в следните данни:

РАСЛИ	1970 год.				1971 год.				Относи- телно ползу- вани сред- ства пов. + по-мал- ко -
	Средно- годиш. размер на вс. обор. сред- ства	Реали- зация	Обръщае- мост на оборотните средства	Кое- фици- ент	Сред- ного- дишен раз- мер на обор. сред- ства	Реали- зация	Обръщае- мост на оборотните средства	Кое- фици- ент	
дмишленост	3379	13272	91,6	3,9	3528	14216	89,3	4,0	- 90
роителство	462	1764	94,4	3,8	492	1797	98,6	3,7	+ 21
иско и гор-) стопанст.	1857	3200	208,9	1,7	1848	3366	197,6	1,8	-105
гр. търговия	1562	7431	75,6	4,7	1830	9093	72,5	5,0	- 78
анспорт и бщения	251	1087	83,2	4,3	271	1265	77,1	4,7	- 21
тер. техн. бдяване	541	2511	77,5	4,6	624	2779	80,8	4,5	+ 26
ишна търговия рговия	43	5495	42,2	8,5	825	6186	48,0	7,5	+ 99
уги отрасли материал- го производ- во	19	92	75,1	4,8	24	109	80,3	4,5	+ 2
вън сферата материал- го произ- дство	60	228	94,7	3,8	67	256	94,2	3,7	0
сичко	8774	35080	90,0	4,0	9509	39067	87,6	4,1	-146

Основните дейности на Българската народна банка са изпълнени през отчетната година както следва:

I. ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ

Емисионно-касовата дейност на банката през 1971 година протече в условия на нормално нарастване на паричните доходи и разходи на населението, което се вижда от следните данни:

/В млн. лева/

Показатели	1970 г.	1971 г.	1971 г. в % към 1970 г.
Парични доходи /предварителни данни/	7830	8408	107,4
В това число:			
Доходи от заплати	4408	4762	108,0
Доходи от ТКЗС	1031	1063	103,1
Пенсии и помощи	1119	1176	105,1

Темпът на нарастване на паричните доходи на населението през 1971 г. - 7,4 % е по-нисък от достигнатия през 1970 година - 9,1 %, а така също и от средногодишния темп на нарастване през петата петилетка - 10 %.

Основната част от паричните доходи на населението - 56,6 % се формира от доходите от заплати. Темпът на нарастване на тези доходи е също по-нисък от темпа, с който те растат през 1970 година - 8,5 % и от средногодишния темп за петата петилетка - 10,7 %. През 1971 година в сравнение с 1970 година влиянието на интензивните фактори при формиране на фонда на работната заплата е понижено. В основния отрасъл - промишлеността, за сметка на повишената производителност на труда са получени 64,2 % от прираста на продукцията, срещу 78,1 % през 1970 година. В строителството темпът на нарастване на производителността на труда е с 2,1 пункта по-нисък от достигнатия през 1970 година.

Паричните доходи на населението от трудово възнаграждение в ТКЗС нараснаха с 3,1 %, което съответствува на нарастването на селскостопанската продукция за годината. По-високо нарастване

бележат доходите от ТКЭС в тютюнопроизводителните окръзи във връзка с добрата реколта на тютюните през 1970 година, разплащането за която се извърши в началото на 1971 година.

Основните парични разходи и спестяванията на населението през отчетната година се осъществиха както следва:

Показатели	/В млн. лева/		
	1970 г.	1971 г.	1971 г. в % към 1970 г.
Разходи за покупка на стоки	5055	5393	106,7
Разходи за комунално-битови и др. услуги	730	778	106,6
Спестявания - прираст на влоговете	461	522	113,2

В развитието на паричните разходи на населението през 1971 година се отбелязват някои тенденции, които се отразяват отрицателно върху паричното обръщение.

Разходите на населението за покупка на стоки се увеличиха с 6,7 %, който темп е по-нисък от темпа на нарастване на паричните доходи на населението - 7,4 %. Очерталата се през предшестващите години тенденция за намаляване относителното тегло на разходите на населението за покупка на стоки се прояви и през отчетната година. През 1971 година от всеки 100 лева паричен доход за стокооборот са разходвани 64,10 лева срещу 64,60 лева през 1970 година. Безспорно в тази тенденция намира израз по-високото жизнено равнище на населението, повишената степен на задоволяване на потребностите му от стоки, а така също и на увеличаването на разходите за културни, транспортни, комунално-битови и други нужди. Заедно с това обаче тя е израз и на все още непълното задоволяване на платежоспособното потребителско търсене на населението.

Непълното задоволяване на платежоспособното потребителско търсене се дължи на недостатъчния обем и главно на незадоволителната структура на стоковите фондове. Планираното нарастване на стоковите запаси за годината не се достигна. На 31. XII. 1971 година те следваше да бъдат 1830 млн. лева, а фактическият им размер е 1641 млн. лева, въпреки че планираният размер на стокооборота 6000 млн. лева не се изпълни. Това се отразява неблагоприятно върху стоковото обезпечение на лева, особено като се вземе пред вид, че в стоковите запаси има включени и стоки, които са некачествени, залежали и не са предмет на потребителско търсене.

Разходите на населението за нестокови услуги бележат сравнително нисък темп на нарастване - 6,6 %. Относителният дял на доходите на населението, насочван за заплащане на нестокови услуги, се задържа на равнището на 1970 година. През 1971 година от всеки 100 лева парични доходи за нестокови услуги са разходвани 9,30 лева, колкото са разходвани и през 1970 година. Това налага да се провежда още по-настойчиво предвиденото в директивите на Десетия конгрес на партията развитие и модернизирание на промишлените и комунално-битовите услуги на населението през шестата петилетка.

През 1971 година от всеки 100 лева парични доходи населението зацели за спестявания 6,20 лева срещу 5,90 лева през 1970 година. Чистият прираст на влоговете възлезе на 522 млн. лева срещу 461 млн. лева през 1970 година. Към 31. XII. 1971 година общата сума на влоговете достигна 4500 млн. лева, от които 3587 млн. лева са обикновени влогове и 913 млн. лева - жилищно-спестовни влогове.

По броя на вложителите и размера на отделния влог спестяванията на населението /без жилищно-спестовните влогове/ се разпределят както следва:

рупи по измер на оговете	1970 г.				1971 г.			
	Партици хил. броя	% от общия брой	Суми млн. лв.	% от общата сума	Партици хил. броя	% от общия брой	Суми млн. лв.	% от общата сума
.00 лева	4537	57,4	208,5	6,6	4408	54,6	207,1	5,8
.00 до 100 лева	1713	21,7	580,7	18,5	1792	22,2	616,3	17,2
100 до 1000 лева	885	11,2	678,4	21,6	964	11,9	736,2	20,5
1000 лева	763	9,7	1676,4	53,3	908	11,3	2027,6	56,5
	7898	100,0	3144,0	100,0	8072	100,0	3587,2	100,0

През 1971 година продължи процесът на увеличаване броя и сумата на едрите влогове.

Броят на жилищно-спестовните влогове през 1971 година е 323 742 при среден размер на един влог 2820 лева.

На основата на отбелязаното развитие на паричните доходи и разходи на населението и спестяванията, паричното обръщение през 1971 година се разви нормално. Средногодишният размер на паричното обръщение, който характеризира трайните тенденции в неговото развитие, показва стабилност. Очерталата се през последните две години на петата петилетка тенденция на задържане темповете на нарастване на парите в обръщение, продължи и през първата година на шестата петилетка, като абсолютната сума на нарастването е дори по-малка в сравнение с предшестващите години на петата петилетка. Нормалното развитие на паричното обръщение се потвърждава и от обстоятелството, че то се увеличи с по-нисък темп от темпа на нарастване на паричните доходи на населението.

Стабилното развитие на паричното обръщение е резултат на последователно провежданата от партията и правителството политика на задържане и снижение цените на дребно. Индексът на цените на

дребно за 1971 година се задържа на равнището за 1970 година, което се отрази положително и върху стабилността на покупателната сила на лева.

Във връзка с изпълнение на задачите по оперативното регулиране на паричното обръщение банката осъществяваше през отчетната година необходимото въздействие за правилно формиране на онези пропорции в народното стопанство, които обуславят развитието на паричното обръщение. Въз основа на данните от изпълнението на касовия план, банката упражняваше контрол за нарастване на стокооборота съобразно с нарастването на паричните доходи на населението. Извършваше се анализ на развитието на доходите на населението и на стокооборота общо за страната и по окръзи и се сигнализираше пред Министерството на вътрешната търговия и услугите и пред окръжните народни съвети при изоставане на растежа на стокооборота от растежа на доходите на населението. Осъществяваше се и съвместна работа с Държавната спестовна каса, като се извършваше анализ на развитието на доходите на населението, стокооборота и спестяванията и се вземаха мерки за активизиране на влогонабирането и увеличаване на неговия принос в изпълнение на задачите по паричното обръщение.

Съществено място в емисионно-касовата дейност на банката през годината заемаше работата ѝ по касовото обслужване ~~на~~ на предприятията, организациите и учрежденията. С развитието на икономиката на страната расте обемът на тази работа, а заедно с това се повишават и изискванията към банката по отношение качеството и бързината на нейните услуги. Обемът на приходните и разходните касови обороти на банката през 1971 година възлезе на 12193 млн. лв. срещу 11440 млн. лева през 1970 година, или нарастването е 6,6 %. Производителността на труда на един касов работник /касов оборот на един касиер/ се увеличи през 1971 година от 15 190 хил. лева на 16 580 хил. лева, или с 9,2 %. Тази тенденция към увеличаване натовареността на касовите работници при банката е постоянно явление през последните години, което налага да се ускори механизацията на касовата работа при банката.

През годината банката следеше за поддържане правилен купюрен строеж на парите в обръщение с оглед да се осигурява нормално обслужване на плащанията. От общата сума на намиращите се в обръщение парични знаци към 31.XII.1971 година 95,7 % са банкноти и 4,3 % монети.

През 1971 година се подобри работата на банката по поддържане необходимата култура в банкнотното обръщение, като се повишиха изискванията по отношение обслужването на паричния оборот само с добре запазени банкноти и монети. Във връзка с това, през 1971 година се изтеглиха от обръщение негодни банкноти за 92 млн. лева, срещу 78 млн. лева през 1970 година.

През 1971 година бе пусната в обръщение нова сребърна възпоменателна монета по случай 150 години от рождението на Георги С. Раковски.

Снабдяването на народното стопанство със злато и сребро за производствени нужди протече нормално. За производство на бижутерийни изделия бе отпуснато през 1971 година 110,5 кг злато и за заболяване - 149,5 кг. За производство на проводници и контакти за слаботоковата промишленост и за производството на сребърен нитрат, сребърна амалгама и други банката отпусна през 1971 година 51,4 тона сребро.

II. КРЕДИТИРАНЕ ЗА ОБОРОТНИ СРЕДСТВА

В съответствие с утвърдените основни нормативни актове за приложение на новия икономически механизъм и 28-о постановление на Министерския съвет от 1970 година относно организацията на банковата система, банката проведе в началото на отчетната година необходимите организационни и други мероприятия за усъвършенстване на дейността по кредитирането за оборотни средства. Основният принцип, от който се ръководеше банката както при изграждане на вътрешната си структура, така и при изработването на новите документи по кредитно-разплащателния механизъм, бе поставената от Десетия конгрес на Българската комунистическа партия задача за засилване на контрола чрез лева за най-ефективно използване на огромните средства, материали и фондове, които са предоставени на стопанските организации, за решително укрепване на финансовата дисциплина.

Изохождайки от тази задача, в кредитно-разплащателния механизъм се внесоха съществени нови моменти, като се преустроиха функциите на банковите звена, с оглед прякото и комплексно кредитиране, контрол и въздействие върху държавните стопански обединения, аграрно-промишлените комплекси и техните клонове и поделения.

Основните нови моменти в кредитно-разплащателния механизъм и в подхода на банката при кредитирането на стопанските организации за оборотни средства, приложени през 1971 година, са:

- По-активно участие на банката за мобилизиране на финансовите ресурси в народното стопанство, за разкриване на резервите за по-ефективно използване на оборотните средства както при разработването на моделите и проектопланове на стопанските организации и при общата финансова обвързка на единния план за общественоекономическото развитие на страната, така и при тяхното изпълнение.

Новосъздадените на отраслов принцип генерални дирекции, съвместно с държавните стопански обединения, пряко планират и договарят

размера на кредитите за оборотни средства в съответствие с плановите потребности на тези стопански организации. За основа на това договаряне за 1972 година и в бъдеще ще служат установените от банката нормативи за кредит за оборотни средства. Едновременно с това, в съответствие с принципите на новия икономически механизъм, банката съгласува и контролира използването на общия размер на оборотни средства, в това число и на собствените оборотни средства на стопанските организации.

- Оперативно следене от банката и своевременно решаване на възникналите проблеми в дейността на стопанските организации и между тях при движението на стоково-материалните ценности и тяхната стойностна реализация.

В случаите, когато стопанските организации изпаднат във временно финансово затруднение и не разполагат със собствени средства или със свободен кредит, при поискване и след конкретна преценка банката своевременно им разрешава краткосрочно временни платежни заеми при редовни лихвени и други условия.

По отношение на стопанските организации, изпаднали в трайно тежко финансово положение, при липсата на условия за предоставяне на временни платежни заеми, банката провежда система от мерки. През отчетната година с ръководствата на такива стопански организации се проведеха редица делови срещи, на които, след подробен и конкретен анализ, се уточняваха условията и мерките за ^{предотвратяване} подобряване на съществуващите затруднения и недостатъци. В тези случаи банката им предоставяше специални заеми или се разсрочваха съществуващите неиздължени заеми при поемане на конкретни гаранции от страна на организациите за ликвидиране в определени срокове на недостатъците, довели до тежкото финансово положение и до неиздължаване на заемите. За тези организации, които не спазваха договорените условия, банката своевременно предизвикваше срещи с ръководствата на отрасловите министерства или изнасяше състоянието им пред Министерския съвет. Едновременно с това се търсеха и други икономически форми и средства на

въздействие - като привеждане на особен /ограничен/ режим на кредитиране и издължаване на необезпечените просрочени заеми на предприятията от разплащателните и фондови сметки на обединенията им. На добре работещите организации се създаваха привилегирвани условия за кредитиране.

- Лимитиране на по-голямата част от планово определените кредити за оборотни средства в народното стопанство и преодоляване на автоматизма в кредитирането и разплащанията.

С лимитирането на заемите и с внесените подобрения в системата на плащанията се повиши и въздействието на банката и отговорността на стопанските организации по използването както на кредитите, така и на оборотните средства в строго съответствие с плановите им задачи при доставката на стоково-материални ценности за производство и при реализацията на продукцията.

- Усъвършенстване на лихвената система с оглед повишаване на банковото въздействие върху дейността на стопанските организации при образуването и използването на оборотните средства.

Основните принципи, върху които бе изградена новата лихвена тарифа са характерът на кредитираните стоково-материални ценности /планово образувани или извън плана/, степента на банковото дялово участие в оборотните средства и сроковете за ползуването и издължаването на заемите. Санкционирането на стопанските организации при ползуването на заеми извън плана и при неиздължаването им в срок, без да са предвидени тези лихви в плановите им схеми за образуване и разпределение на печалбата, оказваше чувствително въздействие върху тяхната дейност за отстраняване на недостатъците при използването на оборотните средства. От друга страна, с тарифата са създадени и привилегирвани лихвени проценти, за някои дейности, като материално-техническото снабдяване, услугите за населението, развитието на изоставашите в икономическо отношение райони в страната, високоефективни капитални

вложения както и при предсрочно издължаване на отпуснатите заеми.

При разглеждане дейността на банката по кредитирането за оборотните средства в отделните отрасли и стопански организации ще бъдат посочени по-конкретно както някои страни в икономическото и финансово положение на стопанските организации, така и подходът на банката за преодоляване на затрудненията и недостатъците в стопанско-финансовата им дейност.

С прилагането на посочените нови принципи, в своята кредитна дейност през отчетната година банката се стремеше да съдействува за укрепване на плановата дисциплина, за повишаване отговорността на стопанските организации за издигане на още по-високо равнище принципите на стопанската сметка, за преодоляване на явяващите се диспропорции и неблагоприятия в стопанско-финансовата им дейност. Прилагането на тези принципи и особено премахването на автоматизма при кредитирането и разплащанията създаде условия за съсредоточаване вниманието не само на банката, но и на стопанските организации и други държавни органи към резултатите от стопанската дейност, към проблемите на ритмичността в материално-техническото снабдяване, производството и реализацията на продукцията, към въпросите за финансовото положение на стопанските организации и техните подразделения.

Основните тенденции в мобилизирането и използването на кредитните ресурси за оборотни средства се виждат от следните данни за изпълнението на кредитния план за 1971 година:

№ Показатели	31. XII. 1970 г. отчет	31. XII. 1971 г.			1971 в % към 1970 год.
		План	Отчет	%	
I. РЕСУРСИ					
1. Фондове на банката	239	246	241	98,0	100,0
2. Разплащателни и фондови сметки	964	995	1102	110,8	114,3
3. Сметки с бюджета	523	563	369	65,5	70,6
4. Сметки с ДСК	940	1183	1187	100,3	126,3
5. Сметки с ДЗИ	56	83	82	98,8	146,4
6. Преоценка от паричната реформа 1952 година	112	112	112	100,0	100,0
7. Други пасиви	1795	1903	1775	93,3	98,9
ВСИЧКО РЕСУРСИ	4629	5085	4868	95,7	105,2
II. КРЕДИТНИ ВЛОЖЕНИЯ					
1. Промисленост	1677	1680	1618	96,3	96,5
2. Селско и горско стопанство	458	392	441	112,5	96,3
3. Строителство	331	198	305	154,0	92,1
4. Транспорт и съобщения ...	11	11	10	90,9	90,9
5. Вътрешна търговия	1067	1299	1143	88,0	107,1
6. Материално-техническо снабдяване	496	539	523	97,0	105,4
7. Външна търговия	443	407	418	102,7	94,4
8. Други отрасли	-	3	15	-	-
9. Неразпределени кредити ..	-	269	-	-	-
ВСИЧКО КРЕДИТНИ ВЛОЖЕНИЯ	4483	4798	4473	93,2	99,8
В това число просроч. заеми	521	-	325	-	62,4
Насочени източници в кредитния план за капитал. вложения	146	287	395	137,6	270,5
А ВСИЧКО	4629	5085	4868	95,7	105,2

Най-характерните моменти в развитието на източниците за кредитиране на оборотните средства са следните:

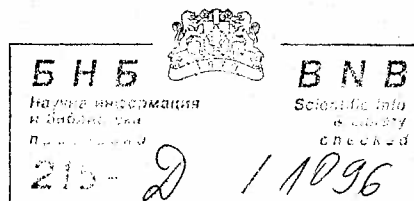
- темпът на нарастване на източниците за кредитиране на оборотните средства по отношение на 1970 г. е по-нисък от нарастването на съвкупния обществен продукт;

- докато сумата на кредитите е с 10 млн. лв. под равнището на 1970 г., източниците са увеличени с 239 млн. лева;

- нарастването на източниците и намалението на кредитните вложения е позволило към края на отчетната година 249 млн. лв. повече от 1970 г. източници за оборотни средства да бъдат насочени за кредитиране на капитални вложения и незавършено строителство, наред с ангажираните средства от ДСК в размер на 2097 млн. лв. или 63,9 % от целия им остатък при банката.

Посоченото нарастване на източниците е компенсиран резултат от реализирания висок темп на средствата на ДСК, ДЗМ и разплащателните и фондови сметки на стопанските организации и абсолютното намаление на средствата по сметките на бюджета и другите пасиви, вследствие на което дялът на първите в общата сума на източниците расте, а на останалите - намалява.

Слестяванията, а оттам и свободните остатъци по сметката на ДСК, съхранявани в банката, в последните години нарастват със бърз темп. През отчетната година техният размер, макар и да е в рамките на планираната сума, бележи постоянна тенденция на абсолютно и относително увеличение. Основните причини за това са: от една страна - нереализиране на планираните темпове на производителността на труда в основните отрасли, а от друга - все още незадоволителната структура на стоковите фондове, особено по отношение на някои предмети за дълготрайна употреба и бавните темпове в изпълнението на специалната програма за развитие на жилищното строителство. Големият размер на средствата на ДСК, които банката насочва за кредитиране на

оборотните и основни фондове на стопанските организации, поставя високи изисквания за тяхното използване в съответствие със сроковете за престояването им в банката.

През 1971 година остатъците по разплащателните и фондови сметки нараснаха със 138 млн. лева в сравнение с 1970 година. Увеличението по разплащателните сметки е с 50 млн. лева, по кредитните остатъци на заемните сметки - 51 млн. лева и по фондовите сметки /без фонд "РТУ"/ - 37 млн. лева. В средствата по фондовите сметки са включени през 1970 година и остатъците по фонд "РТУ" на предприятията /без селското стопанство/ в размер на 148 млн. лева, а през 1971 година - фонд "Ремонт и подобрене" на предприятията. Общото нарастване на средствата по фондовете /включително и фонд "РТУ"/ възлиза на 94 млн. лева, а общият прираст на средствата по разплащателните и по всички фондови сметки е 195 млн. лева, докато през 1970 година е съответно 44 млн. лева и 70 млн. лева. Както се вижда, общият прираст на тези средства през 1971 година спрямо 1970 година е значително по-голям от прираста през 1970 година.

Сравнението в общия прираст по тези сметки се налага поради несъпоставимостта на данните по отделните показатели през 1970 и 1971 година, породена от създадената през 1971 година нова организация на стопанските единици в народното стопанство, закриването или сливането на едни фондове и откриването на други, приложението на новите цени, данъчни ставки и нормативи за отчисления във фондовете, измененията в кредитно-разплащателния механизъм и т.н. Блиянието на тези фактори не можеше да се отчете точно при съставянето на кредитния план за годината. Така например, нарастването на остатъците по разплащателните сметки произлиза главно от вътрешната търговия и отраслите извън сферата на материалното производство, които от началото на 1971 година ползват разплащателни сметки, отчитащи надбавките върху постъпленията от стокооборота и приходите от експлоатационната дейност. Нарастването на кредитните остатъци по заемните сметки е главно в селското стопанство и промишлеността.

Към края на 1971 година остатъците по фондовите сметки /без фонд "РТУ"/ достигнаха 515 милиона лева. По-големи средства по фондовете са натрупани в следните стопански организации: ДСО "Промислово строителство" - 29 млн. лева, ДСО "Гражданско строителство" - 14 млн. лева, ДСО "Металургия и рудодобив" - 17 млн. лева, ДСО "Тежка химическа промишленост" - 18 млн. лева, ДСО "БДЖ" - 11 млн. лева, ТПК - 21 млн. лева, АПК - 12 млн. лева, проучвателни и проектантски организации - 10 млн. лева и др.

Необходимо е съвместно с Държавния комитет за планиране и Министерството на финансите да се направи проучване за установяване на причините, довели до посоченото натрупване на тези средства по фондовете на стопанските организации.

Намалението на източниците от средствата на бюджета се дължи на използването на част от тези средства в края на годината за покриване на разликите между старите и новите фабрично-заводски цени на наличните към 1.1.1971 година стоково-материални ценности в стопанските организации.

Абсолютното намаление на средствата по групата "Други пасиви" е резултат главно на това, че блокираните неусвоени бюджетни и собствени средства на инвеститорите за финансиране на капиталните вложения през 1971 година в размер на 197 млн. лева бяха прехвърлени в плана за кредитиране на капиталните вложения и незавършеното строителство, поради прехвърлянето на кредитите за незавършеното строителство в този план. Освен това значително се намали размерът на средствата по междуклоновите операции в банката, които от 63 млн. лева през 1970 година се намалиха на 13 млн. лева през 1971 година, във връзка с възприетия през отчетната година нов начин на изравняване на междуклоновите разчети с помощта на електронно-изчислителните машини.

Най-характерният момент в развитието и използването на кредитите за оборотни средства е тяхното абсолютно намаление в сравнение с 1970 г. Това се отнася както за общия им размер, така и за сумите на

кредитите във всички отрасли на народното стопанство, с изключение на вътрешната търговия и материално-техническото снабдяване.

Основната причина за намалението на размера на ползуваните банкови кредити спрямо 1970 година е по-ефективното използване на оборотните средства в народното стопанство, което посочихме по-горе.

За по-ефективното използване на оборотните средства съществен принос има новият кредитно-разплащателен механизъм, въведен от банката от началото на отчетната година, и прилаганите във връзка с него икономически мерки за въздействие, като диференциран ред на кредитиране, новата лихвена тарифа, лимитирането на кредитите, ограничаване автоматизма в разплащанията и други. В резултат на това се постигна и намаление на просрочената задължителност на стопанските организации.

Вниманието на банката през отчетния период бе насочено, от една страна, върху ефективното използване на планираните кредити на стопанските организации и от друга - намиране на подходящи форми и средства за въздействие и преодоляване на неблагоприятията в тяхната дейност, с оглед ускоряване обръщаемостта на оборотните средства.

Във връзка с това бяха отпуснати през годината заеми по специални решения на редица стопански организации. Така, само на МК "Кремиковци" са разрешени такива заеми в размер на 23 млн. лв. за кредитиране на свръхнормативни натрупвания от сменно оборудване, блокова стомана, коксувани въглища и др., на Химическия завод във Видин - 8,7 млн. лв. за свръхнормативни запаси от полиамидна смола, корд, шателни влакна и др., на ДСО "Цветна металургия" - 5,5 млн. лв. за натрупан в повече от плана оловен концентрат, на ДСО "Рила" - 8,9 млн. лв., за свръхнормативни материали поради промяна на производствените програми и изпълнение на плана за ишлемето и т.н. На строително-монтажните обединения се предоставиха заеми по специални решения в размер на 83 млн. лв. за осигуряване на плановите им внос-

ки от печалбата в бюджета за 1971 г., поради това, че почти през цялата година не се извърши разплащане /реализация/ на завършените обекти, вследствие на затрудненията, свързани с приложението на новите цени.

В някои обединения от промишлеността настъпи подобрене във финансовото им положение, но в редица случаи слабостите не можаха да бъдат преодоленни.

В ДСО "Текстил" просрочените заеми в края на 1971 г. възлизат на 21,2 млн. лв. /от които 12,8 млн. лв. - необезпечени/ и 24,3 млн. лв. просрочени платежни документи, или общо 16,9 % от оборотните му средства. През годината, както на други обединения, и на ДСО "Текстил" бяха оформени част от обезпечените просрочени заеми в ликвидационни заеми с договорени срокове и мерки за тяхното издължаване. Една значителна част от тях обаче не се издължи чрез продажба на готовите изделия или влагане в производството на суровините и материалите, поради което отново бяха отнесени в просрочие. Главните носители на просрочието в това обединение са ДВТК "Начо Иванов", ДИП "Руно" - София, ДВТК "Димитър Благоев" - Казанлък и др. Основната причина за тези недостатъци е наличието на свръхнормативни запаси от материали, незавършено производство и готова продукция, на неуредени вземания от клиенти и други, поради неосигурена реализация на стоките от ДСО "Рила". От общо 93 предприятия към обединението, 22 банката е привела на особен режим на кредитиране и плащания. През годината се проведоха и няколко срещи с ръководството на обединението и с министъра на леката промишленост. От сметките на обединението са издължени 1,5 млн. лв. просрочени заеми на клоновете и поделенията му. В резултат на набелязаните общи мерки размерът на тези заеми от 30,3 млн. лв. в края на м. юни, бе сведен на 21,2 млн. лева в края на годината.

По отношение на ДСО "Рила" бяха предприети също активни мерки за преодоляване на тежкото финансово положение на неговите

поделения, резултат главно на неосигурена реализация на продукцията. От общо 53 предприятия към обединението, 20 са приведени на особен режим на кредитиране и плащане. Поради неотстраняване на слабостите, банката предупреди обединението и министерството, че ще бъде принудена да изключи от кредитиране фабриките "Марек" - Кюстендил, "Пионер" - Б. Слатина, "Ан. Юруков" - Пловдив и др. Бяха събрани над 1,3 млн. лв. от сметките на обединението за покриване на част от просрочените заеми на поделенията му.

В ДСО "Черна металургия" на 31. XII. 1971 г. размерът на просрочените заеми възлиза на 38,3 млн. лв. и на просрочените платежни документи - 29,5 млн. лв., или общо 36,5 % от всичките му оборотни средства. Основната част от просрочието е при МК "Кремиковци", който има само просрочени заеми - 30,7 млн. лв., вследствие на големия размер от свръхнормативни запаси, които в края на 1971 година достигат 43 млн. лева, състоящи се от резервни части - 13,6 млн. лв., незавършено производство - 8,8 млн. лева, малоценни и малотрайни предмети - 10 млн. лева, суровини и материали - 5 млн. лева и т.н. Такива запаси има в значителни размери и в ДМЗ "Ленин" - гр. Перник.

Анализирайки състоянието и перспективите за реализация на произвежданата продукция в поделенията на ДСО "Респром", банката предложи на Министерския съвет и бе прието коригиране на производствената програма за телевизорите, с оглед преодоляване неоправданото им натрупване както при производителите, така и в търговските организации.

Във връзка с лошото финансово състояние на Завода за асансьори - гара Искър, поради наличие на големи саръхплатови натрупвания от стоково-материални ценности, явили се от неизпълнение на основните икономически показатели /производствена програма, реализация, себестойност, печалба и пр./, лоша организация на материално-техническото снабдяване, отклонени оборотни средства във вземания от клиенти, реклами за лошокачествена и недоокомплектована продукция и в крайна

сметка забавена обръщаемост на оборотните средства, след уведомление на генералния директор на ДСО "Елпром" и министъра на машиностроението беше направено предложение пред Председателя на бившия Комитет за стопанска координация за преустановяване цялостното кредитиране на завода, докато не се вземат решителни мерки. Просрочената задължителност на завода към банката и доставчиците системно възлизаше на около 6 млн. лева. След като Министерският съвет разпореди да се отпусне на завода ликвидационен заем в размер на 6 млн. лева, бяха взети резултатни мерки и финансовото му състояние значително се подобри.

Трябва да се посочи, че в резултат на подобряване на финансовото състояние, на 20 предприятия от промишлеността беше отменен особеният режим на кредитиране и плащания.

Аналогични мерки бяха предприемани и за стопанските организации от другите отрасли на народното стопанство.

На селскостопанските организации бяха разрешени заеми за разплащане с кооператорите и работниците от ДЗС за 1970 г. в размер на 28 млн. лева, чийто срок за издължаване бе определен до края на 1971 година, а впоследствие за една част този срок бе продължен до 31 януари 1972 година.

ДСО "Търговия на едро", по искане на банката, декларира към края на годината за преоценка залежали и демодирани стоки за 83,8 млн. лв., които не служеха за реално обезпечение нито на стокооборота, нито на заемите, които са ангажирали. Изхождайки от анализа за състоянието на стоковите запаси, банката предостави кредити срещу бъдещи постъпления по фонд "Регулиране на цените" в размер на 30 млн. лв. със срок за издължаване до края на 1973 г., които послужиха за обезценка и раздвижване на тези стокови наличности. Освен това, банката представи на Министерството на вътрешната търговия и услугите одобрен от Управителния съвет анализ за състоянието на стоковите запаси, като предложи с мероприятията по

плана за 1972 година да бъдат разработени реални нормативи от стокови запаси по отделни райони на страната, което бе възложено на министерството.

Основната причина за посоченото състояние на стоковите запаси и нереализиране на разчетения им с плана размер е необвързването на разчетите за доставките в търговията с договори. Само за проверени от банката 24 стокови групи при ДСО "Търговия на едро" необвързката възлизаше на 140 млн. лева, в т.ч. памучни тъкани - 13 млн. лева, вълнени тъкани - за 14 млн. лева, намучен трикотаж - за 16 млн. лв., вълнен трикотаж - за 28 млн. лева, хладилници - за 7 млн. лв. и т.н. До началото на четвъртото тримесечие не беше осигурен с договори вносът на стоки за широко потребление за 40 млн. лева.

През отчетната година се положиха много усилия от банката да се съдействува на стопанските организации от системата на материално-техническото снабдяване за осигуряване на ритмичност в доставките на стоково-материалните ценности за производителите. Още с документите на банката се осигури възможно най-привилегированият ред за кредитиране на тези стопански организации както по отношение своевременното предоставяне на кредити извън предвидените по договорите с банката, така и по отношение олихвяването им и сроковете за издължаване. Трябва да се посочи, че при направеното специално проучване за някои недостатъци в материално-техническото снабдяване, се установи, че липсата на нормативи за оборотни средства в тези организации, наличието на съществени пропуски в първичната отчетност в отделни организации, непривеждане в известност на всички налични стоково-материални ценности, са една от предпоставките за натрупването и залежаването на много материали и други стоки в складовете на материално-техническото снабдяване. Банката направи предложение пред Министерството на снабдяването и държавните резерви и впоследствие се реши да бъдат изградени нормативи по отделни групи материали и се пристъпи към лимитиране разхода на суровини и материали, като основа на снабдяването.

Както при промишлените организации, така и по отношение на търговските и снабдителни организации, възприетият от банката подход за издължаване на необезпечените просрочени заеми от разплащателните сметки на обединенията предизвика активизирането на тези организации за своевременно събиране на техните вземания. Особено ефективно подействуваха тези мерки върху снабдителните организации, които имат значителни вземания от нередовни клиенти. Така, до 15 октомври 1971 г. банката издължи по този ред необезпечени заеми от ДСО "Рудметал" - 4,5 млн. лв., от ДСО "Териториално снабдяване" - 5,7 млн. лв. и др. Това ограничи възможностите на стопанските организации да посрещат много от текущите си разходи, поради което ръководствата им преминаха към по-строго следене платжеспособността на платците и при трайна неплатжеспособност въвеждаха акредитивната форма на плащане.

Усилията на банката по отношение на външотърговските организации беше насочена за осигуряване на ритмичност във вноса и износа на стоки, за преодоляване щурмуването на износа в последните дни на отделните тримесечия и годината. Отсъствието обаче на оптимални и комплексни запаси от готова продукция в производителите, недостатъчната ритмичност в производството и осигуряване на износа, неконтрактуването на значителна част от стоките, предназначени за износ по второ направление, измененията в международната ценова конюнктура и недостатъците, допускани от инвеститорите при изкупуването на машините, водеха до замразяване на големи размери от стоки /особено машини/, оставени на отговорно пазене в производителите. Това влошаваше както възможностите за тяхната бъдеща реализация, така и финансовото състояние на външотърговските организации. Във връзка с това банката, след редица срещи с ръководствата на тези организации, беше принудена да предостави временни кредити на инвеститорите за изкупуване на машините, да сторнира лихви на ДСО "Технокомплект" и т.н. В началото на 1972 година се проведоха

много такива срещи за набелязване на мерки с ръководствата на ДСО "Фармахим", ДСО "Балканкар", ДСО "Агромашина", ДСО "Електронни елементи" и др.

С новия икономически механизъм и преустройства на негова основа кредитно-разплащателен механизъм се създадоха реални условия и за в бъдеще банката активно и пряко да въздействува по икономически път върху държавните стопански обединения като основни стопански единици в страната за изпълнение на възложените им с държавния план задачи.

х

х х

През отчетната 1971 година се затвърдиха и разшириха успехите по кредитирането на населението от Държавната спестовна каса за потребителски и други нужди. Раздадени бяха заеми в размер на 169 млн. лева, а постъпиха погашения в размер на 153 млн. лева. Броят на заемите нарасна с 82 000, а остатъкът по тях - със 17 млн. лева. Към 31. XII. 1971 година общият брой на партидите по потребителските заеми възлиза на 692 515, с остатък 194 млн. лева.

Средният размер на заемите /общо по всички видове/ възлиза на 150 лева. Получените от дейността по потребителското кредитиране лихви нараснаха от 3 804 000 лева през 1968 година на 6 266 000 лева през 1971 година. Това показва, че постъпленията от лихви по кредитната дейност играят все по-голяма роля във формирането на общата печалба на Държавната спестовна каса.

Като сполучлива форма на съчетаване на личните с обществените интереси, потребителското кредитиране допринася, от една страна, за ускоряване обръщаемостта на стоките фондове и за изпълнение на плана за стокооборота, а от друга - за своевременно задоволяване на разнообразни комунално-битови потребности на трудещите се.

III. ФИНАНСИРАНЕ И КРЕДИТИРАНЕ НА КАПИТАЛНИТЕ ВЛОЖЕНИЯ

Финансирането и кредитирането на капиталните вложения от Българската народна банка през 1971 г. се извършваше в специфични условия, определени, от една страна, от приложението на новите принципи на икономическия механизъм, и от друга - от приложението на новите цени в строителството и на машините и съоръженията. В същото време се извършваше усилена работа за изработване на новия правилник за капиталното строителство и приложенията към него.

Утвърдените с 26-о постановление на Министерския съвет от 1970 г. нови принципи за финансиране и кредитиране на капиталните вложения създадоха предпоставки за засилване въздействието на банката през целия инвестиционен процес, за укрепване на финансовата дисциплина в областта на капиталните вложения и в крайна сметка - за повишаване на тяхната ефективност.

Съществен момент в това отношение бе правилното определяне на мястото и функциите на банката в процеса на проектирането и особено в планирането на капиталните вложения с оглед изясняване на условията за финансиране и кредитиране на обектите - наличието и вида на средствата, съответствие на цената на обектите с утвърдените сметни стойности, спазване нормативите за времетраенето на строителството и сроковете за откупуване, насочване на средствата главно към реконструкция и модернизация на съществуващите мощности и др.

В тази връзка се подобри работата на банката по съгласуването с инвеститорите установяване на средствата за финансиране, погашенията и лихвите по заемите за капитални вложения.

Възприетите принципи банката да финансира и кредитира капиталните вложения на инвеститорите само в рамките на утвърдения им лимит, както и да не се започва строителството на обекти без открито финансиране съдействаха за укрепване дисциплината в областта на капитал-

ните вложения. Израз на това е и полученото намаление на обема на непланираните децентрализирани капитални вложения, както и известно ограничаване на случаите за започване на строителство на обекти без открито финансиране - без да са включени в плана и без да са осигурени всички изискуеми се условия за финансирането на обектите.

Друг момент в новия подход в областта на капиталните вложения бе приетото решение от банката да поеме цялостното кредитиране на обема на незавършеното строителство, изпълнявано от строително-монтажните организации, при минимална лихва 2 %. Това създаде условия за по-активно въздействие от страна на банката за изпълнението на задачите от строителите относно въвеждане в срок на пусковите обекти, незавишаване на сметните стойности на обектите, незапочване на нередовно строителство и т.н. Освен това през годината банката подпомагаше строителните организации за излизане от създадените им обективни затруднения, особено от ценообразуването, като им предостави, както бе посочено, специални заеми за осигуряване плановите им вноски в бюджета, заеми за предвидените им разходи по фондовете, отсрочи погашенията на лихвите по предоставените им заеми за капитални вложения, поради липсата на реализация и т.н.

Трябва да подчертаям, че една част от тези заеми, при положение че няма да се реализират предвидените доходи в строително-монтажните организации, поради очертаващото се фактическо завишение на цените на материалите и другите разходи в сравнение с разчетените им по плана, ще създаде сериозни затруднения за тяхното издължаване.

Характерен момент в дейността на банката по финансирането на капиталните вложения бяха създадените затруднения, свързани със закъснението при преизчислението на проектосметните документации с оглед използването им за кредитиране и разплащане на обектите. През годината няколкократно се променяха утвърдените цени на строително-монтажните работи и бяха приети две решения за използване на явно нереални коефициенти при кредитирането и разплащането на строително-

монтажните работи. Всичко това създаде ненормални условия за работа както на проектантските организации, на строителите и инвеститорите, така и на банката, което безспорно се отрази и върху своевременното разплащане на обектите, като наложи отпускане на посочените специални заеми на строителните организации, без да е осигурено цялостното им издължаване.

В тази връзка банката беше принудена през годината няколкократно да поема инициативата за уреждане на въпросите както по кредитирането и осигуряване фонд "Работна заплата" и другите разходи на изпълнителите, така и за разплащането на обектите на инвеститорите.

Като се ръководеше от опита при финансирането и кредитирането на капиталните вложения, от принципите на новия икономически механизъм и от изискванията на партията за укрепване на финансовата, трудовата и технологическа дисциплина, банката още в началото на 1971 година внесе предложение в Министерския съвет за налагащите се изменения в правилника за капиталното строителство, а по-късно, на тази основа, активно участва и при окончателното му разработване. Трябва да посочим, че в този нормативен документ се заложиха постановки, които издигат равнището на банковия контрол в областта на капиталните вложения.

Изпълнението на плана за финансиране на капиталните вложения за 1971 година е отразено в следните данни:

/В млн. лева/

	1970 г.	1 9 7 1 год.		Процент	
	отчет	План	Отчет	3 : 2	3 : 1
	1	2	3	4	5
финансирани капитални вложения - всичко	3106	3072	2539	82,7	81,7
т. ч.:					
/ от собствени средства	1308	1302	1171	90,2	89,5
Относителен дял - %	42,1	42,4	46,2	-	-
/ от банков кредит	888	601	456	75,9	51,4
Относителен дял - %	28,6	19,6	17,9	-	-
/ от бюджетни средства	856	1169	830	71,3	97,0
Относителен дял - %	27,6	38,0	32,7	-	-
/ от врем. банков кредит	54	-	82	-	151,9
Относителен дял - %	1,7	-	3,2	-	-
От тях:					
впитални вложения по плана - всичко /вкл. ТКЭС/	2552	3072	2359	76,8	92,4
т. ч.:					
/ от собствени средства	874	1302	991	76,1	113,4
Относителен дял-%	34,2	42,4	42,9	-	-
/ от банков кредит	841	601	456	75,9	54,2
Относителен дял - %	33,0	19,6	19,3	-	-
/ от бюджетни средства	783	1169	830	71,3	106,0
Относителен дял - %	30,7	38,0	35,2	-	-
/ временен банков кредит	54	-	82	-	151,9
Относителен дял - %	2,1	-	3,5	-	-
централизираны капитални вложения	554	-	180	-	32,5

По-характерните моменти в развитието на финансираните капитални вложения са следните:

- През 1971 г. са изплатени значително по-малко разходи за капитални вложения в народното стопанство в сравнение с плана и с 1970 година.

31

Една от причините за по-ниския размер на финансираните през 1971 г. капитални вложения е незавършването в срок и неразплащането на редица обекти, подобекти и етапи, както и недоставянето на планирани машини и съоръжения, което доведе до увеличаване обема на незавършеното строителство. Прилагайки постановките на нормативните документи за тези капитални вложения, към 31.XII.1971 г. банката блокира 655 млн. лв. средства за финансиране, 256 млн. лв. от които са собствени средства на инвеститорите. Тези средства се ползват през 1972 година за разплащане на завършените и предадени обекти и доставените машини и съоръжения и ще бъдат включени в плана за финансиране на капиталните вложения на инвеститорите за 1972 г.

За неразплащане на част от завършените обекти и доставените машини и съоръжения и други разходи, определено влияние оказва и това, че инвеститорите не внесоха напълно до края на годината предвидените в плана собствени средства за финансиране на капиталните вложения. Общият размер на неосигурените собствени средства възлиза на 156 млн. лв. Така, само ДСО "Металургия и рудодобив" не внесе близо 30 млн. лв., ДСО "Цимент и строителна керамика" - 7 млн. лв., ДСО "Родоп" - 5 млн. лв. и др. Основните причини за това са: невъвеждане в действие на планирани мощности и неначисляване на следващите се амортизационни отчисления; нереализиране на предвидената печалба в някои организации, подмяната в края на годината на предвидените първоначално бюджетни средства или банков кредит със собствени средства /каквито са случаите с ДСО "Рила", ДСО "Пирин", ДСО "Цимент и строителна керамика", ДСО "Промислено строителство" и др./; предвиждане на нереални собствени средства за допълнително предоставен на инвеститорите обем на децентрализирани капитални вложения и др.

За преодоляване на затрудненията на изпълнителите, предизвикани от неразплащане на обекти поради невнесени собствени средства от стопанските организации - инвеститори, банката бе принудена да отпусне временни кредити, с които заплати някои обекти, каквито

са случаите с обектите на МК "Кремиковци", Завода за целулоза и хартия - Разлог и КОЦМ "Д.Ганев" - гара Искър. Този въпрос вече принципино е уреден с писмо на Министерския съвет № 14-12 от 12.IV. 1972 година.

Разпоредено е банката да изплаща завършените обекти, под-обекти и етапи на изпълнителите за пълната им стойност, като от сметките за финансиране ползува частта на осигурените собствени средства, а за частта на неосигурените плащането се извършва от временен банков заем на инвеститора с повишен лихвен процент. Заедно с това се извършва и блокиране на съответната фондова сметка на инвеститора, по която не се допускат плащания на платежни документи до превеждане на блокираната /необходимата/ сума за издължаване на временния банков заем.

Определено влияние за по-малкия обем на капиталните вложения оказва и това, че размерът на изплатените децентрализирани капитални вложения над плана е намален значително.

Освен това, тази тенденция се дължи в известна степен и на възприетия, съгласно нормативните документи по новия икономически механизъм, срок за годишното приключване на банката - календарно на 31.XII.1971 година. Така, само от 1 - 10 януари 1972 година са разплатени 232 млн. лв., планирани за 1971 г. капитални вложения, които ще се включат в плана за 1972 година.

- От приведената таблица се вижда, че през 1971 г. относителният дял на банковия кредит във финансирането на капиталните вложения се намалява значително в сравнение с 1970 г. за сметка на собствените и бюджетните средства. За тази тенденция оказва влияние, от една страна, нарастването на собствените ресурси на стопанските организации-инвеститори, в условията на новия икономически механизъм и от друга - съществуващият начин на определяне и издължаване на заемите за капитални вложения - от проектния остатъчен икономически ефект на обектите. При това положение значително се ограничават възможностите за поемане за кредитиране на редица крупни обекти поради

това, че остатъчният ефект не осигурява издължаването на заемите в определените максимални срокове - 10 и 15 години. Този въпрос може да бъде решен, или ако не се облагат основните производствени фондове с данък преди издължаването на заемите, или ако се приеме, че издължаването им следва да се извършва и от средствата по фонд "РТУ" на инвеститорите.

- За селското стопанство през отчетната година са финансирани 356 млн. лв. В този обем са включени финансирани със собствени средства извън първоначално утвърдения план 17 млн. лв. за изкупуване на машини, съгласно 308-0 разпореждане на Министерския съвет, 30 млн. лв. за отглеждане на трайни насаждения и изплащане стойността на животни, преминаващи в основни стада, по силата на разпореждане № 604, и 28 млн. лв. заеми срещу бъдещи постъпления по фонд "РТУ", съгласно 297-о решение на Министерския съвет.

Години наред при определяне на обема на капиталните вложения на селското стопанство неоправдано се занижават средствата за основни стада и за трайни насаждения, като не се осигуряват предвидените в производствената програма на отрасъла разходи за тази цел. За трайните насаждения не се предвиждат необходимите средства за отглеждане на съществуващите насаждения, а при основните стада не се приложи фактичната цена на животните, действаща през отчетната година. Така, през 1970 г. само в ТКЭС бяха извършени над плана разходи със собствени средства за тези мероприятия за 65 млн. лв. Съгласно т. 40 от постановление № 38 на Министерския съвет от 1969 г., през 1971 г. са извършени такива разходи за 30 млн. лв. по силата на разпореждане № 604 на Министерския съвет от 1970 г. През тези години в мероприятията към 48-о постановление, както и към Наредбата за децентрализираните капитални вложения се внесоха аналогични текстове. Очевидно това не дава възможност да се изпълнят разпоредбите на нормативните документи. - свободните по плана собствени средства на стопанските организации да се депозират в банката и да служат за ресурс по кредитния план.

По-характерните моменти в изпълнението на кредитния план на банката за капитални вложения, включително незавършеното строителство се виждат от следните данни:

	1970 г.		1971 г.		Процент	
	Отчет	План	Отчет	3 : 2	3 : 1	
	1	2	3	4	5	
завление на средствата	1364	1392	1977	142,0	144,9	
дългосрочни кредити	888	601	456	75,9	51,4	
краткосрочни кредити	54	-	82	-	151,9	
мобилизирани лихви	38	-	34	-	89,5	
други направления	16	-	-	-	-	
кредити за незавършено строителство	368	252	940	373,0	255,4	
свободни средства за пре- навяване на бюджета	-	539	465	86,3	-	
източници	1364	1392	1977	142,0	144,9	
дългосрочно кредитиране по число:	940	1140	452	39,6	48,1	
погашения	514	641	679	105,9	132,1	
фонд "Високоэффективни капитални вложения"	-	34	33	97,1	-	
дългосрочни депозити	19	38	27	71,1	142,1	
прираст на спестовните погове - ДСК	256	360	272	75,6	106,3	
свободни средства + или -/ по фонд "ТУ" /вкл. ТКЭС/	- 18	56	- 92	-	511,1	
вноска от бюджета	64	-	-	-	-	
средства от самообла- гането	3	10	9	90,0	300,0	
други източници	102	1	- 11	-	-	
незавършено строителство по число:	276	59	665	-	240,9	
средства от ДСК	183	-	101	-	55,2	
внесени средства по план за ф.к. вл.	93	- 186	388	-	417,2	
взети средства от СМО	-	245	176	71,8	-	
вечени свободни средства по ред. план за обор. средст. по число:	148	193	395	205,2	266,9	
дългосрочно кредит.	56	-	120	-	214,2	
незавършено строит.	92	193	275	142,5	298,9	

Неизпълнението на плана за финансиране на капиталните вложения, т. е. невъвеждането и неразплащането на значителна част от пусковите за 1971 г. обекти, машини и съоръжения доведе до неусвояване на разчетените по плана дългосрочни кредити и до голямо нарастване на заемите за незавършено строителство. Най-значително неусвояване на предвидените кредити е получено при: ДСО "Целулоза и хартия" - 58,7 %, ДСО "Тежка химическа промишленост" - 70,3 %, ДСО "Родопс" - 54,6 %, ДСО "Изот" - 56,1 %, ДСО "Мебел" - 72,9 %.

Не бяха въведени, финансирани с банков кредит, крупни обекти като: Завод "Метал" - Варна, със сметна стойност 17 млн. лв., ЕТЗ "Подем" - Габрово на сметна стойност 31 млн. лв., Завод за микродвигатели - Тетевен със сметна стойност 5 млн. лв., Комбинатът за малограмажна хартия "Д. Благоев" - Белово със сметна стойност 42 млн. лева.

- През отчетната година банката разреши заеми за високоефективни капитални вложения в размер на 29 млн. лв., 24 млн. лв. от които бяха усвоени до края на годината и 5 млн. лв. останаха преходни за 1972 г. Основното направление на кредитираните мероприятия бе автоматизация, модернизация и решаване на тесни места в производството, развитие на услугите, свързани с туризма и за населението и т.н. Така например, бяха разрешени заеми на ДСО "Елпром" за механизация на вътрешнозаводския транспорт, на Завода "Н. Киров" в Русе в размер на 292 х. лв. за доставка на полуавтоматични стругове с програмно управление на СТЗ "В. Коларов" в София в размер на 122 х. лв.; на ДСО "Балканкар" за реконструкция на цеха за механична обработка на метали към Завода за електротелфери във Велико Търново в размер на 349 х. лв. на ДСО "Фармахим" за реконструкция и разширение на цеха за антипиретици към Химикофармацевтичния завод в София в размер на 1084 х. лв. на ДСО "Текстил" за преустройство на 160 бр. станове в комбинатите: "Т. Марков" в Карлово, "Коприна" в Свиленград и "Й. Лютибродски" - Враца, с общ размер 171 х. лв.; на Комбинат "Дунавска коприна" за механизация и палетизация на вътрешнозаводския транспорт в размер на 10 х. лв. и за усъвършенствуване организацията при обработка на суровит платове в размер на 25 х. лв. и др.

Една част от заемите обаче не се използва, поради неспазване на сроковете за въвеждане в действие на мероприятията, какъвто е случаят с Министерството на информацията и съобщенията - от разрешени заеми 4232 х. лв. са усвоени 2009 х. лв. и други. За тези инвеститори банката преразгледа разрешените заеми и ги предупреди, че ще им осигури средства за разплащане, само ако до края на м. май т. г. завършат и въведат в експлоатация кредитираните с тези заеми мероприятия.

- Както показват данните, през 1971 г. бяха ползувани по силата на правителствени решения временни кредити на редица инвеститори за 82 млн. лева.

Трябва да посочим, че практиката да бъде задължавана банката да отпуска кредити през годината без подсигурен по плана източник, води до отклоняване на краткосрочни ресурси за покриване на тези кредити, увеличава обема на капиталните вложения и в крайна сметка създава напрежение във финансовата обвързка на плана. Редица инвеститори, а и централните планиращи органи, не във всички случаи спазват правителствените разпореждания с оглед предвидения начин на издължаване на тези кредити главно от лимита на инвеститорите при първата промяна на плана за капиталните вложения, а се допуска да бъдат ангажирани блокираните в банката средства по незавършени през годината пускови обекти.

- Характерното за нарастването на заемите за незавършено строителство, освен големия им размер /от 369 млн. лв. в началото на 1971 г. - на 1309 млн. лв. в края на годината/, поради поемане ^{на} на кредит незавършеното строителство е и значителният размер на просрочените заеми. Последните от 26 млн. лв. на 1. I. 1971 г. нарастват на 359 млн. лв. на 31. XII. 1971 г. Основните причини за големия размер на просрочените заеми са: невъвеждането в предвидените срокове на пусковите за 1971 година обекти, подобекти и етапи; нереализирането на планираното снижение на строително-монтажните работи; възприетото приключване в банката към 31. XII. - календарно.

Във връзка с изпълнението на плана за ресурсите трябва да се отбележи, че планът за погашенията на разсрочените банкови заеми е преизпълнен, което се дължи главно на погасяването на просрочените заеми от 1970 г., които от 67 млн. лева на 1.1.1971 г. са намалени на 16 млн. лева на 31.12.1971 година.

От фактически реализирания прираст по спестовните влогове на населението в размер на 373 млн. лева, 101 млн. лв. са насочени като ресурс за кредитиране на незавършеното строителство.

Както се вижда от приведените данни, вместо да бъде осъществено нарастване на средствата по фонд "РТУ" с 56 млн. лв. е получено намаление с 92 млн. лв. Посоченото намаление на средствата по фонда се дължи на редица фактори. Преди всичко влияние оказва това, че в базата 1.1.1971 г. са включени освен средства по фонд "РТУ" на бившите държавни стопански обединения и тогавашния фонд "РТУ" на предприятята. В същото време се обособи и фонд "Ремонт и подобрения" на предприятията, който е извън остатъците по фонд "РТУ" към 31.12.1971. Формирането на новообразувания фонд на предприятията, особено в началото на годината, се попълваше със средства от фонд "РТУ" на обединенията. Освен това намалението на средствата по фонда се дължи и на непостъпване на предвидените приходи по фонда в някои стопански организации, поради невъвеждане в действие на предвидени мощности, нереализиране на планираната печалба и отчисления във фонда, извършване на непредвидени разходи по фондовете, като разплащане на старо строителство, преразход^и фонд "Работна заплата", обезценка на материални ценности и други.

Кредитите за незавършено строителство са покрити, освен от прираста на влоговете, и с неусвоените средства по плана за финансиране на капиталните вложения, както и с иззетите собствени средства от строително-монтажните организации, поради покриване изцяло на незавършеното строителство с банков кредит.

От средствата на бюджета, предоставени на банката като кредитен ресурс, през минали години са използвани от Министерството на финансите за осигуряване на планираните разходи по бюджета през годината - 465 млн. лв., срещу предвидените по плана 539 млн. лева.

В крайна сметка за обвързака на всички направления са привлечени допълнително краткосрочни ресурси в размер на 395 млн. лева.

През 1971 г. инвеститорите не осигуряваха своевременно необходимите условия за финансирането на обектите, поради което се създаваха затруднения както на изпълнителите, така и на доставчиците на машините и съоръженията.

Банката активно въздействуваше за отстраняване на тези затруднения. Въпросите се поставяха за решаване пред ръководствата на министерствата, ведомствата и държавните стопански организации, търсеше се съдействието на партийните комитети и народните съвети, а когато се налагаше, сигнализираше се и пред Министерския съвет. По представени от банката данни и предложения, на нея беше възложено с 257-о решение на Министерския съвет да се санкционират виновните лица за несвоевременно откриване на финансирането на обектите, както и за непредставяне в определените правителствени срокове на утвърдените идейни проекти и технико-икономически показатели. Също по предложение на банката в края на годината бяха разгледани при заместник-председателя на Министерския съвет др. Пенчо Кубадински затрудненията за разплащане на строителството по редица важни, национални обекти, наблюдавани от Министерския съвет и се поставиха срокове за отстраняването им. В резултат на тези мерки се постигна подобрене в проектосметната готовност на строителството и бяха отстранени пречките за редовното финансиране на редица обекти. Въпреки това обаче за някои големи и важни обекти и досега не са отстранени пречките за редовното им финансиране, което създава реална опасност за тяхното срочно изпълнение. Не е уредено например финансирането на Химическия комбинат в Свищов, на който сметната стойност се завишава, но завишението не е още утвърдено по съответния ред. Не са утвърдени технико-икономическите показатели на Завода за автомобилни гуми във Видин, поради което финансирането му спряво от 1. II. 1972 година, не е утвърдена завишената сметна стойност и изменените технико-икономически показатели на Завода за малограмаж хартия "Д. Благоев" - Белово, на Завода за хартия и картони в Разлог и др.

Към края на 1971 г. някои обединения нямаха готовност за откриване на финансирането на част от обектите си, каквито са ДСО "Металургия и рудодобив" - 4 обекта със сметна стойност 2350 х.лв., ДСО "ЗММ" - 2 обекта със сметна стойност 2120 х.лв., ДСО "Енергетика и въглища" за обект "Водогрейни котли" към ТЕЦ "Трайчо Костов" и др:

х

х х

Одобреният за отчетната година кредит на Държавната спестовна каса по жилищното строителство /без резерва/ в размер на 191 млн. лв. б. усвоен 46,1 %, като бяха броени суми в размер 88 млн. лв. Основните причини за неусвояването на кредитния лимит са: неизпълнение на плана за предаване на жилища през 1971 г.; разпродажба на голям брой жилища в края на годината, поради реформата на ценообразуването на жилищното строителство; липса на цимент, дограма и други основни строителни материали на пазара; неодобрени градоустройствени планове /като например за градовете Силистра, Ямбол и Хасково/.

В края на 1971 година броят на длъжниците /включително и тези по закупени жилища от държавния жилищен фонд/ възлиза на 262 012 със задължение в размер на 658 460 000 лева.

Към 31.XII.1971 г. броят на спестителите по жилищно-спестовните влогове е 323 742 със сума на записаните заеми в размер на 1 391 793 000 лева.

В резултат на нарастващото несъответствие между броя на спестителите по жилищните влогове и броя на завършените жилища, степен на задоволяване със заеми на участващите в тиражирането заемоискатели, изпълнили условията за получаване на заем, продължава да бъде много ниска - 11,7 %.

Голяма част от заемоискателите, участващи в тиражирането, не получават двоевременно заеми главно поради неизпълнение на програмта по жилищното строителство и са принудени да внасят по-големи суми на жилищно-спестовен влог, като записват заеми с по-малки размери. Поради това към края на отчетната година жилищно-спестовните влогове вече надхвърлят 900 милиона лева.

IV. БЕЗКАСОВИ ПЛАЩАНИЯ

През отчетната 1971 година извършените чрез Българската народна банка и Българската външнотърговска банка безкасови плащания между предприятията, учрежденията и организацията в страната, общо и по отделни форми на плащане, са отразени в следните данни:

Форми на плащане	Платежни документи /хил. бр./	Обороти /млн. лв./	Относителен дял
Акцептна - общо:	16 036	47 023	46,5
Обикновена акцептна	2 748	8 181	8,0
Ускорена акцептна	13 288	38 842	38,5
Вирментна /платежни нареждания/	9 971	45 751	45,3
Всички останали форми	1 828	8 244	8,2
	<hr/> 27 835	<hr/> 101 018	<hr/> 100,0

Новият икономически механизъм, който действа през настоящата петилетка, изисква да бъде повишена ролята на разплащанията върху дейността на стопанските организации и да се засили въздействието на банката за най-ефективно използване на собствените и заемните средства. Във връзка с това и на основата на възможностите, които създава за контрол чрез лева големият обем на безналичните разплащания в страната, надхвърлящи вече 100 милиарда лева, наред с промените в кредитната дейност на банката, се извършиха съществени изменения и в механизма на разплащанията.

До началото на отчетната година преобладаващата форма на разплащания между стопанските организации и техните подразделения в народното стопанство беше ускорената акцептна форма на плащане. При прилагането на тази форма на плащане банката изплащаше стойността на извършените доставки, работи и услуги при представяне на платежните искания от доставчиците в банковите клонове, като събираше сумата по тях впоследствие от платците. Когато платците не разполагаха със собствени средства или не бяха налице условия за ползуване на редовен

заем, банката изплащаше сумите направо от просрочен заем на предприятията - купувачи. По този начин банката предоставяше кредит на платците, без да е предявено искане от тях за това, в повечето случаи без тяхно знание и без оглед на това, какви са изгледите за издължаването на този заем. Това създаваше предпоставки за увеличаване на свръхплановите запаси от стоково-материални ценности, тъй като на платците се осигуряваше автоматично ползуване на кредит за заплащане на доставените суровини и материали. Този начин на разплащания ставаше причина за понижаване банковия контрол относно планирането и доставките само на такива суровини и материали, които действително са необходими за производството. Банката беше лишена от възможността да преценява за какви стоково-материални ценности предоставя кредити и дали произвежданата от тях продукция има осигурен пазар, по който начин да се осигури възвръщането на ползуваните заеми. Това ставаше причина кредитът да загуби в значителна степен присъщите му функции за упражняване на контрол върху стопанската и финансовата дейност на предприятията. В повечето случаи кредитът се превръщаше само като източник за осигуряване на разплащанията, без оглед на това, дали се гарантира срочното му възвръщане и ефективното използване на оборотните средства. Ускорената акцептна форма не създаваше никаква заинтересованост у доставчика от платежоспособността на неговите купувачи, тъй като главният платец в този случай се явяваше банката. Едновременно с това, затварянето на цикъла "стока-пари-стока" се извършваше не за сметка на действително извършена реализация, а по изкуствен начин - чрез необоснована намеса във всички случаи на банков кредит.

Анализът на резултатите от приложението на ускорената акцептна форма на плащане между стопанските организации даде основание на банката да направи съответно предложение за отстраняване на тези слабости. Тези изменения и допълнения се направиха по силата на разпоредба № 727 на Министерския съвет от 31. XII. 1970 година и влязоха в действие от 1. II. 1971 година.

Условията, съгласно които доставчиците могат да получават веднага стойността на продадените от тях материални ценности, се запазва, но при условие, че платците разполагат със свои средства или им е разрешен, въз основа на тяхно искане, банков заем при спазване на изискуемите се условия. В противен случай плащането се сторнира и доставчиците получават стойността на експедираните от тях материални ценности, когато платците осигурят средства за изплащането им.

Трябва да отбележим, че направените изменения в системата на разплащанията засилиха въздействието на банката върху ефективното използване на оборотните средства от стопанските организации. Отпускането на заемите, необходими за разплащанията, се извършва само по изрично искане на стопанските организации и след съответна преценка от страна на банката за необходимостта от доставените ценности, както и относно това, дали продукцията, която ще се произвежда, има осигурен пласмент.

Направените и прилагани през отчетната година подобрения в разплащателния механизъм и активното участие на банката при разрешаването на исканите заеми даде възможност да се разкрият редица недостатъци в стопанската и финансова дейност на стопанските организации. Установено бе, че в много случаи разплащанията не могат да се извършват своевременно поради наличност в предприятията платци на запаси от стоково-материални ценности, чиято употреба не е осигурена или произведената продукция е без осигурен пласмент.

Тези констатации на контрола на банката бяха използвани за провеждане на срещи с ръководствата на редица стопански организации, на които се набелязваха мерки за отстраняване на слабостите в тяхната дейност, които водят до несвоевременно извършване на разплащанията. Когато набелязаните мерки не даваха резултати, банката използваше своите специфични форми за икономическо въз-

действие, изразяващи се главно във въвеждането на особен режим на кредитиране и разплащания.

Отчетните данни за изтеклата година потвърждават правилността на направените изменения в кредитно-разплащателния механизъм. На първо място следва да се посочи постигнатото ускорение на обръщаемостта на всички оборотни средства през 1971 г. в сравнение с 1970 г. с 2,4 дни, като е реализирана, както отбелязахме по-горе, относителна икономия в размер на 146 милиона лева. Подобреното използване на оборотните средства е довело и до намаляване на просрочената задължениост по банков заеми и платежни документи. Нейният относителен дял спрямо общата задължениост беше най-висок на 30.XI.1971 г. - 13,4 %. На 31.XII.1971 година той спадна на 12,5 %, на 31.I.1972 година - 11,9 %, на 29.II.1972 година - 10,8 % и на 31.III.1972 година - 9,1 %.

Характерно е, че след въвеждането на новия разплащателен механизъм, редица предприятия, като ДТП "Рудметал", ДСО "Териториално снабдяване" и др. започнаха да проявяват заинтересованост от платежоспособността на своите купувачи и спрямо онези от тях, които не осигуряват своевременно заплащане на изпратените им ценности, изискват използването на акредитива като форма на плащане.

С прилагането от началото на 1971 година на подобрената система на разплащания, освен посочените резултати, се постигна и значително ограничаване на автоматизма при предоставянето на банков кредит. В съответствие с общото развитие на икономиката на страната, разплащателният механизъм ще продължава да се усъвършенствува, с оглед да отговаря по-пълно на количествените и качествени изменения в икономиката на страната за повишаване рентабилността на народното стопанство и необходимостта от засилване контрола чрез паричната единица върху стопанската и финансова дейност на

стопанските организации. Освен това, усъвършенствуването ще трябва да осигури максимално съкращаване на периода между получаването на стоково-материалните ценности и тяхното заплащане, което ще може напълно да се осигури в условията на електронна обработка на банковите счетоводни операции.

V. КОНТРОЛ ПО ФОНДА НА РАБОТНАТА ЗАПЛАТА И ПО ФОНДОВЕТЕ НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

През отчетната година банката упражняваше по-ефикасен контрол върху формирането и разходването на средствата за фонд "Работна заплата" и по набирането и разходването на средствата по фондовете на стопанските организации. Условия за подобряване на този контрол се създадоха с одобрения от правителството нормативни актове за действието на въведения в страната от началото на годината нов икономически механизъм.

В тази област банковите органи извършваха както предварителен контрол относно правилното съставяне на плановете схеми за образуване и разпределение на печалбата /дохода/ в стопанските организации, така и текущ контрол относно правилното съставяне на отчетните схеми във връзка с разходването на средствата по фонда на работната заплата.

Във връзка с това трябва да се отбележи, че новият икономически механизъм внесе съществени изменения в начина на покриване на преразхода по фонд "Работна заплата". При по-голямата част от стопанските организации преразходът се покрива за сметка на нормативно полагащите се отчисления за някои фондове и за издръжка на Централното управление, които се правят за сметка на печалбата, а при други той води до намаляване на реализираната печалба. За да се предотврати намаляването на приходите в бюджета от намаляването на печалбата и да не се допусне преразходът да се покрива за негова

сметка, предвидено е да се правят отчисления за бюджета и върху недостига на фонд "Работна заплата".

При механизма, който действуваше до началото на 1971 година, тези отчисления се извършваха за сметка на банков кредит. Тази неправилна практика бе изменена и при сега действащия механизъм покриването на недостига се извършва за сметка на нормативно полагащите се отчисления за фонда "РТУ", издръжка на централното управление, фонда "Повишаване ефективността на външната търговия" и специфичните фондове, т.е. със средства на стопанската организация. В резултат на тези правилни разпоредби, недостигът на фонд "Работна заплата" сега не води до отклоняване на оборотни средства, а въздействува чрез икономически средства върху стопанските организации за вземане на необходимите мерки за ликвидиране на допуснатия преразход по фонд "Работна заплата", по който начин те могат да възстановят изветите им отчисления за фондовете.

Друг нов момент в икономическия механизъм, който създаде условия за по-ефикасен контрол по разходването на фонда "Работна заплата" и утвърди държавните стопански обединения като основна стопанска единица, е покриването на преразхода по фонд "Работна заплата" общо за стопанската организация и одобряването от нея на преразхода на клоновете ѝ чрез съответното банково звено. Този ред за изплащане на допуснатите преразходи даде възможност на банката да установи пряк контакт с ръководствата на стопанските организации и съвместно да се анализират причините за допуснатия преразход по фонд "Работна заплата", като се набелязват съответно мерки за отстраняване на допуснатите слабости. Когато в резултат на анализа се установи, че преразходът няма да може да бъде покрит, банката отказва да приеме одобряването му и изисква въпросите да се поставят за решаване от Министерския съвет.

Шоки постоянен контакт със стопанските организации, които допускат преразход по фонд "Работна заплата", дава възможност на бан-

ката да разкрива редица недостатъци в дейността на стопанските организации, довели до преразходи и своевременно да информира Министерския съвет за разходването на фонда на работната заплата.

При изпълняването на тези задачи в резултат на провеждания от банката контрол в условията на новия икономически механизъм бе установено, че през отчетната година стопанските организации, които работят по този механизъм, без организациите от селското стопанство, допуснаха преразход в размер на 50 343 хил. лева, държавните земеделски стопанства допуснаха за 1971 година недостиг на средства за разплащане и разпределение по схемата за образуване и разпределение на печалбата в размер на 25 790 хил. лева, от които недостиг на фонд "Работна заплата" 16 091 хил. лева, а 209 трудово-кооперативни земеделски стопанства приключиха с недостиг на средства за разплащане в размер на 47 389 хил. лева, или общият недостиг на средства за разпределение и разплащане възлиза на 123 522 хил. лева.

В отрасъл "Промисленост" по-значителни преразходи на фонд "Работна заплата" са допуснали ДСО "Металургия и рудодобив", отнасящо се за бившето ДСО "Черна металургия" - 7911 хил. лева и бившето ДСО "Цветна металургия" - 1067 хил. лева, ДСО "Булгаршюд" - 6566 хил. лева, ДСО "Тежка химическа промисленост" - 2480 хил. лева, ДСО "Цимент и строителна керамика" - 2041 хил. лева, ДСО "Български тютюни" - 1616 хил. лева, ДСО "Родопс" - 1022 хил. лева, стопанските дирекции "Местна /държавна и кооперативна/ промисленост и комунално-битови услуги" - 1862 хил. лева и други на обща сума 2731 хил. лева.

Главните причини за допуснатите преразходи на фонд "Работна заплата" при промишлените стопански организации са: преразход в себестойността на продукцията, намаление на фабрично-заводските цени, санкции за качество с оценка "2", платени лихви за просрочени заеми и други.

В отрасъл "Строителство" по-големи преразходи са допуснали ДСО "Гражданско строителство" - 11 006 хил. лева, ДСО "Промислено

строителство" - 5335 хил. лева, ДСО "Пътни строежи" - 1376 хил. лева и ДСО "Трансстрой" - 1326 хил. лева.

Тези преразходи са допуснати главно по следните причини: голям брой нередовни обекти, които не се отчитат за изпълнение на плана за строителството, непредадени произведени железобетонни елементи, изплатени престои поради несвоевременно осигуряване на материали и др.

Съгласно 29-о постановление на Министерския съвет от 30 юни 1971 година, за измененията в системата на данъчното облагане, стопанските организации, без тези от селското стопанство, които приключиха годината с преразход на фонд "Работна заплата", са използвали за покриване на този преразход нормативно полагащи се отчисления за фонд "Разширяване и техническо усъвършенстване" - 13 863 хил. лева, за издръжка на Централното управление - 4559 хил. лева и за специфични фондове - 1764 хил. лева, или всичко 20 186 хил. лева. Освен това са използвани средства от фонд "Икономическо въздействие и подпомагане" от минали години в размер на 1474 хил. лева.

Поради това някои стопански организации допуснаха преразход по фондовете и издръжката си вследствие изетите нормативно-полагащи им се отчисления за покриване на допуснатия преразход по фонд "Работна заплата".

Съгласно 602-о разпореждане на МС от 15. XII. 1971 година, на стопанските организации от отрасъл "Строителство" бяха отпуснати банкови заеми общо за 2379 хил. лева, във връзка с допуснати преразходи по фондовете и за издръжката на централните управления на организациите, в резултат на използването на нормативно полагащите се отчисления за покриване на недостига на фонд "Работна заплата". За останалите стопански организации, където по същите причини са допуснати преразходи, заеми не са отпуснати, тъй като за това нямаше решение на Министерския съвет. Такива стопански организации са: ДСО "Металургия и рудодобив", /за бившето ДСО "Черна металургия"/ с пре-

разход по фонд "Разширяване и техническо усъвършенствуване" - 1998 хил. лева и издръжка на Централното управление - 390 хил. лева; ДСО "Булгарплод" - съответно 210 хил. лева и 1667 хил. лева и за специфичните фондове 68 хил. лева и ДСО "Български тютюни" - съответно 149 хил. лева и 660 хил. лева.

В отделни окръзи някои стопански дирекции "Търговия" и стопански дирекции "Местна /държавна и кооперативна/ промишленост и комунално-битови услуги" приключиха годината с преразход по посочените фондове, дължащи се също на използвани средства от фондовете за уреждане преразходи по фонд "Работна заплата". Министерството на вътрешната търговия и услугите не е уточнило за тези стопански дирекции преразхода, който следва да се уреди.

Средства за изплащане на заплатите за втората половина на м. декември 1971 година на стопанските организации и техните клонове бяха отпуснати авансово от банката, тъй като графици за тяхното изплащане предхождаха съставянето на схемите за образуване и разпределение на печалбата за 1971 година. Съгласно Наредбата за образуване и разпределение на печалбата, обаче, когато клоновете на стопанската организация са допуснали преразход по фонд "Работна заплата" неговото изплащане се извършва с разрешение на стопанската организация, което се дава чрез съответния банков клон. Поради късното представяне на схемите, такова разрешение още не е дадено. За да се даде разрешение, стопанската организация трябва да е уредила преразхода за годината.

Във връзка с това се налага стопанските организации, които не са уредили преразхода си за изтеклата година да внесат доклади в Министерския съвет за неговото уреждане, тъй като в противен случай би следвало банката да го удържи от начислените заплати за 1972 година. Такива доклади за сега са внесени от бившето ДСО "Черна металургия" и ДСО "Булгарплод". Останалите държавни стопански обединения и Мини-

стерството на вътрешната търговия и услугите също следва да внесат доклада в Министерския съвет.

Към края на 1971 година банкови заеми за заплати ползват : ДСО "Промислено строителство" - 1193 хил. лева, ДСО "Гражданско строителство" - 538 хил. лева; ДСО "Водно строителство" - 368 хил. лева, ДСО "Пътни строежи" - 280 хил. лева и ДСО "Цимент и строителна керамика" - 247 хил. лева, или общо 2626 хил. лева, за погасяването на които следва да се намерят съответните източници.

За уреждането на въпроса за непокрития преразход на фонд "Работна заплата" и намирането на източници за издължаване на отпуснатите банкови заеми, Министерството на труда и социалните грижи и Банката внесоха своевременно необходимата информация в Министерския съвет.

Недостигът при ДЭС и ТКЭС се дължи главно на следните причини: през годината много райони са пострадали от природни бедствия - градушки, измръзвания, наводнения и др.; недостиг на фуражи; не се използват напълно селскостопанската техника и автотранспортът поради морално износване, лош ремонт, неподготвени технически кадри и др.

Покриването на недостига на средства за разпределение и разплащане за 1971 година при тези организации се извърши от източниците, определени със 61-о разпореждане на Министерския съвет от 12. II. 1972 година.

VI. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ЧУЖДЕСТРАННИТЕ БАНКИ

През 1971 година, успоредно с развитието на цялата икономика с високи темпове, бе направена и нова успешна крачка към разширяване участието на нашата страна в международните икономически отношения. Увеличи се износът на голяма част от традиционните за нашата страна експортни стоки, като относителният дял на машините и съоръженията достигна 30,9 % в общия обем на износа.

С ускорени темпове продължи процесът на постоянно разширяване и задълбочаване на международната интеграция на нашата икономика с тази на останалите социалистически страни и преди всичко с икономиката на СССР.

Приетата от XXV сесия на СИВ Комплексна програма за по-нататъшно задълбочаване и усъвършенствуване на сътрудничеството и за развитие на социалистическата икономическа интеграция на страните-членки на СИВ, представлява нов етап в икономическите ни отношения. По пътя на разширяване на сътрудничеството, страните-членки на СИВ преминаха от двустранни към многостранни търговски и научно-технически връзки, за да стигнат до възможно най-пълно координиране на народно-стопанските си планове, до специализация и коопериране, до социалистическо разделение на труда.

При разрешаването на поставените от Комплексната програма задачи все по-голяма роля играе Международната инвестиционна банка, която започна своята дейност на 1.1.1971 година и предоставяйки дългосрочни и краткосрочни кредити за осъществяване на мероприятия, свързани със специализацията и кооперирането на производството, съдейства в най-голяма степен за развитието на националната икономика на страните-членки на СИВ.

През 1971 година стокообменът на НР България с последните вълиза на 3741 млн. валутни лева, което представлява 74,6 % от целия стокообмен на страната, в т.ч. със СССР - 54,0 %.

Нашата страна полага постоянни грижи за разширяването на търговията с несоциалистическите страни - развиващите се и развитите индустриални държави. През последното десетилетие стокообменът с развиващите се страни е нараснал около 6 пъти, а с развитите индустриални страни - 4 пъти. Сега страната ни поддържа външнотърговски връзки със 110 страни от всички континенти. Значителното увеличение темповете на икономическото развитие на страната през 1971 година и непрекъснатото разширение на икономическите, външнотърговските, културните и туристическите връзки с чужбина предизвикваха от своя страна

по-нататъшното разширение обема на дейността на Българската външнотърговска банка.

През отчетната година бе отбелязано голямо увеличение на броя на операциите на банката, които възлязоха на около 673 000 срещу 553 000 през 1970 година, или увеличени са с 22 %. През годината банката успешно се справи с големите задачи, които ѝ са възложени като единен разплащателен, кредитен и контролен институт в областта на валутно-финансовите отношения с чужбина.

Доверието и авторитетът, с които се ползува Българската външнотърговска банка, допринесоха за подобряване на валутно-финансовите условия на сделките между НР България и капиталистическите страни, редовното извършване на плащанията с чужбина, осигуряване на изпълнението на плана по вноса и износа и на валутния план и платежния баланс.

Тази дейност през 1971 година Българската външнотърговска банка извърши в условията на рязко изостряне на кризата на международната валутна система, на големи валутни спекулации и въвеждането на "плаващи" курсове на редица западни валути, двойни валутни пазари, прекратяването на конвертируемостта на долара в злато, последвано от девалвацията на американската валута и ревалоризацията и девалвацията на други валути, което предизвика големи сътресения на международните валутни и кредитни пазари.

В тази обстановка на несигурност на международните валутни пазари Българската външнотърговска банка осигури своевременно извършване на плащанията към чужбина. При това бяха положени големи усилия за извършването на непрекъснати проучвания и прогнози на валутния пазар, както и за опазване на валутната наличност и валутни интереси на страната.

Непрекъснатото напрежение на международните кредитни и депозитни пазари и несигурността в лихвените проценти за отделните валути изискваха внимателно и непосредствено следене на лихвеното равнище.

Валутно-финансовите отношения на НР България със социалистическите страни през отчетната година протечеха при нормални условия в духа на ново, значително разширяване на научно-техническото сътрудничество между страните-членки на СИВ. Непрекъснатото задълбочаване сътрудничеството на НРБ с тези страни води до чувствително увеличение на операциите от търговски и нетърговски характер. С участието си в системата на разплащане чрез МБИС, БВБ даде съществен принос за развитието на икономическите отношения със социалистическите страни. Тези резултати до голяма степен бяха плод на развитието на сътрудничеството между БВБ и банките на страните-членки на СИВ. Банката взе дейно участие и в работата на Международната инвестиционна банка в Москва. Особено тясно сътрудничество между банките от социалистическите страни се установи при проучването и взаимната информация за развитието на кризата на капиталистическата валутна система.

За осъществяване на своята дейност Българската външнотърговска банка поддържа редовни кореспондентски връзки с 946 чуждестранни банки, като със 155 от тях поддържа общо 251 текущи сметки в конвертируема и клирингова валута, в т.ч. ¹⁷⁷ сметки "Ностро" и 14 сметки "Лоро". Последното ясно говори за нарастващия авторитет на банката. Важна задача на БВБ през 1971 година бе обезпечаването на най-благоприятни условия при кредитирането на доставките от чужбина - поддържане на високо ниво дейността на кредитните отношения с чужбина.

През изтеклата година бяха осигурени допълнителни кредитни лимити за внос от Англия, САЩ, Япония, Франция, ГФР, Швейцария и др. Извън редовните, бяха осигурени допълнителни целеви кредити за кредитиране на конкретни доставки. През отчетния период се подписаха своевременно междубанковите кредитни споразумения с френските банки по използването на междуправителствения протокол с Франция. Подновени бяха средносрочните кредитни спогодби с банки в Белгия за кредитиране на доставки на инвестиционни стоки. В същото време

се подписаха спогодби с банки в Швейцария за средносрочно кредитиране.

Банката осъществи твърде тясно сътрудничество с външно-търговските организации по съгласуване на финансовите условия по сделките на кредит. Ограничението на ползуването на фирмени кредити за българския внос и заменянето им с банкови кредити при по-благоприятни лихвени и други условия продължи и през 1971 година, като в края на годината ползуването на фирмените кредити бе изцяло прекратено. В резултат на това, както и от рекламации за прилагане от чуждестранните банки високи лихвени проценти, бяха реализирани значителни икономии в чуждестранна валута.

През 1971 година банката продължи усилията за издигане равнището на кредитната и контролна дейност с оглед оказване максимална помощ на външотърговските организации за обезпечаване висока ефективност на външната търговия. Значително бе подобрена работата във връзка с кредитирането и контрола на 36 външотърговски организации, кредитирани със заеми по износа и вноса и 9 държавни стопански организации, кредитирани със заеми по дотации.

VII. СЧЕТОВОДНО-ОТЧЕТНА РАБОТА, ЕЛЕКТРОННА
ОБРАБОТКА НА ИНФОРМАЦИЯТА И КАДРИ В
СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

а/ Счетоводно-отчетна работа

Във връзка с развитието на народното стопанство и ежегодното влизане в действие на нови стопански организации и мощности, обемът на банковата работа ежегодно нараства. През 1971 година счетоводните операции са увеличени от 54 178 000 за 1970 година на 56 747 000, или с 2 569 000 броя - 4,7 %. Броят на операцията на един счетоводен работник от 18 970 за 1970 година се увеличи през 1971 година на 19 848, или с 878 - 4,6 %. През отчетната година банката е извършила за 101 милиарда лева разплащания между предприятията, учрежденията и организациите в страната по 28 милиона броя разплащателни документи.

Ежегодно се провеждат мероприятия за увеличаване производителността на труда на банковите счетоводни работници, но непрекъснато увеличаващият се обем на счетоводно-отчетната работа предизвиква в редица банкови клонове претоварване и прекомерно напрежение при изпълнението ѝ.

Успоредно с по-нататъшното провеждане на мероприятия за увеличаване производителността на труда в счетоводството на банката, е необходимо да се постави и поддържа и бъдеще в относително съответствие броят на счетоводителите с постоянно нарастващия обем на счетоводно-отчетната работа. За сега мерките, които се вземат за повишаване производителността на труда на банковите счетоводители, не дават достатъчен ефект поради слабата съоръженост на банката с малка и средна канцеларска техника. В тази насока се вземат мерки и през 1972 година ще бъдат задоволени отчасти нуждите от малка канцеларска техника. С предвидените ни средства по

плана за петилетката няма да бъдат задоволени обаче нуждите от средна техника. За задоволяване напълно на нуждите от счетоводни машини ще бъдат необходими още около 300 000 валутни лева.

Въпреки недостига на счетоводни работници и на канцеларска техника, през 1971 година в счетоводно-отчетната работа на банката не са допускани закъснения. Графиците за приемане и отчитане на разплащателните и други документи са спазвани при всички банкови клонове.

Тримесечното и годишно приключване на сметките е извършено в определените срокове. Балансите на банката са съставяни също така в срок.

В края на отчетната 1971 година банката приложи успешно разпоредбата на т. 44.1 от Наредбата за взаимоотношенията на банките със стопанските организации относно приемането на разплащателни и други документи до 31.XII. /календарно/ и на т. 44.3 на същата наредба относно резервирането на неусвоените средства по незавършени или завършени, но неплатени пускови обекти, както и за предвидени за доставка, но недоставени до 31 декември машини и съоръжения. С това мероприятие се преустановиха някои неправилни действия на стопанските организации при разплащанията на доставките, работите и услугите в края на годината. Създадоха се същевременно по-благоприятни условия за приключване сметките на банката в края на годината и за работата ѝ в началото на следващата година.

б/ Електронна обработка на информацията

През изтеклата година колективът на ЕИЦ работи по редица основни задачи, които бяха включени в плана за работа на центъра. Тези задачи обхващаха две основни направления от дейността на ЕИЦ - задачи, свързани с организационното укрепване и подобряване функционалната и технологическа организация на работата в ЕИЦ и такива,

свързани с проектирането на някои подсистеми от автоматизираната система за управление и разработването на концепция за изграждане на АСУ.

Значително внимание беше отделено на разработването и внедряването на някои нови проекти. Беше напълно завършен и внедрен проектът за отчитане на валутния план, както и този за падежираниите задължения на страната към чужбина. Благодарение на това, на ръководствата на БВБ, БНБ и Министерството на финансите беше осигурена изключително важна и своевременна информация за изпълнението на валутния план и платежния баланс на страната. През годината бяха завършени и някои други проекти - за централизирано отчитане на приходите от населението, за централизирано обработване на данните на органите на Държавния финансов контрол и други. Едновременно с това, бяха внесени редица подобрения в действащите проекти с цел подобряване технологическата организация при обработката на данните, постигане на машинно време и пр. Всичко това даде възможност през годината да се постигнат по-добри резултати в използването на наличната техника. Средното денонощно натоварване на ЕИМ достигна 18 ч. и 10 м. при 16 ч. и 10 м. за предшестващата година. Значително бе намалено времето за различните видове престои. От 609 ч. за 1970 г. то бе намалено на 443 ч., като се постигна полезен коефициент на използване на машината 91,5 %. Добри резултати бяха постигнати и по отношение производителността на труда на операторите, като средното изпълнение на нормите за перфорация бе 101 %.

През годината голямо внимание беше отделено върху въпросите, свързани с разработването на Концепцията за изграждането на АСУ на финансово-кредитните институти, както и при разработването, съвместно с други централни ведомства, на програмата за ускорено изграждане на единната система за социална информация.

Концепцията за изграждането на АСУ беше разработена в три варианта. Бяха допълнително проучени и изяснени редица въпроси, отнасящи се до информационната и техническата база на АСУ. Това спомогна за нейното правилно разработване. През настоящата година предстои внасянето ѝ за одобрение от Центъра по кибернетика при Комитета за наука, технически прогрес и висше образование.

в/ Кадри в системата на банката

Общият брой на служителите в системата на Българската народна банка от 8335 души на 31.XII.1970 година е увеличен през отчетната 1971 година на 8526 души, или със 191 - 2,3 %. Съществена част на увеличението - 161 служители е при банковите клонове, 7 - при Централното управление, 13 - при Българската външнотърговска банка и 10 - при Електронно-изчислителния център.

От общия брой на персонала 5248 души, или 62 % са жени. В счетоводните служби при банковите клонове са ваети 3031 служители, а от тях 2666, или 88 % са жени, в касовите служби от всичко 760 служители, 522, или 68 % са жени, от 649 технически кадри, 197, или 30 % са жени, а от 1714 икономически кадри, 553, или 32 % са жени.

От всичко 8526 служители, 1492 - 18 % са членове на БКП, 207 - 2,4 % са членове на БЗНС и 1380, или 16,2 % са членове на ДКМС.

По образование, възраст и трудов стаж служителите се разпределят както следва:

По образование

Основно	1144 - 13 %
Средно - всичко	5675 - 67 %
От тях със средно специално	3503 - 62 %
Висше	1707 - 20 %

По възраст

До 30 години	1965 - 23 %
От 31 до 40 години	2323 - 26 %
От 41 до 50 години	2655 - 32 %
От 51 до 60 години	1378 - 16 %
Над 55 години - жени	61 - 1 %
Над 60 години - мъже	144 - 2 %

По трудов стаж

До 3 години	829 - 10 %
От 4 до 10 години	1781 - 21 %
От 11 до 20 години	2572 - 30 %
Над 20 години	3344 - 39 %

В условията на новия икономически механизъм, във връзка с осъществяването на програмата за изграждане на развито социалистическо общество и изпълняването на главната социално-икономическа задача през шестата петилетка, банката непрекъснато провежда необходимите мероприятия за издигане на още по-висока степен квалификацията и компетентността на служителите от банковия апарат относно повишаването на ефективността на банковия контрол чрез лева в народното стопанство.

VIЦ. ПРИХОДИ И РАЗХОДИ НА БАНКИТЕ

Приходите и разходите по дейността на банките за 1971 година в сравнение с 1970 година са реализирани, както следва:

№ ред	ПРИХОДИ И РАЗХОДИ	1970 г.	1971 г.	/В хиляди лева/	
				Увеличение -намаляние през 1971 г.	Процент
1	2	3	4	5	6
А. ПРИХОДИ					
	Лихви по заеми за оборотни средства, съучастия, ценни книжа и по сметки в чуждестранна валута	235 750	216 758	- 18 992	8,06
	Лихви по заеми за капитални вложения	103 421	140 467	+ 37 046	35,82
	Лихви по заеми на Българска промишлена банка	86 999	-	- 86 999	100,00
	Лихви по заеми на Българска земеделска и търговска банка	68 612	-	- 68 612	100,00
	Приходи от комисионни операции	27 821	34 720	+ 6 899	24,80
	Курсови разлики и други от девизни операции	462	12 865	+ 12 403	2684,83
	Други приходи	1 170	2 017	+ 847	72,39
	Всичко	524 235	406 827	- 117 408	22,40
Б. РАЗХОДИ					
	Административно-управителни разходи	18 359	20 948	+ 2 589	14,10
	Лихви по разплащателни, фондови и други сметки	97 732	115 378	+ 17 646	18,05
	Лихви по заеми от БНБ на:				
	- Българска промишлена банка	86 999	-	- 86 999	100,00
	- Българска земеделска и търговска банка	68 612	-	- 68 612	100,00
	Курсови разлики	574	818	+ 244	42,51
	Други разходи	2 733	1 373	- 1 360	49,76
	Всичко	275 009	138 517	- 136 492	49,63
	Чиста печалба	249 226	268 310	+ 19 084	7,66
	А ВСИЧКО	524 235	406 827	- 117 408	22,40

От общата сума на приходите най-голям дял заемат лихвите - кръгло 357 милиона лева или 87,8 % , срещу 339 милиона лева за 1970 година.

Намалението на приходите от лихви по заеми за оборотни средства, съучастия и пр. се дължи главно на намалението на просрочените заеми за оборотни средства от 521 милиона лева към 1. I. 1971 година на 325 милиона лева към 31. XII. 1971 година, както и на намалението на лихвените проценти по някои заеми за оборотни средства с новата лихвена тарифа.

Приходите от лихви по заемите за капитални вложения са увеличени в сравнение с 1970 година в резултат на диференцирането и завишаването на някои лихвени проценти по тези заеми.

Увеличението на приходите от комисионни и девизни операции се дължи на нарастването на външнотърговския обмен и на промени в курсовете на някои капиталистически валути.

Бюджетът на Българска народна банка и Българска външнотърговска банка беше утвърден на 21 832 хил. лева. Изразходвани са 20 948 хил. лева, или реализирана е икономия от 884 хил. лева.

Най-голям дял от разходите заемат платените лихви по разплащателните и фондовите сметки на стопанските организации, както и по сметките на ДСК, ДЗИ и Булстрад. Общото увеличение на платените лихви от 17 646 хил. лева се разпределя: по разплащателните и фондовите сметки на стопанските организации - 9376 хил. лева, в резултат, от една страна, на увеличения размер на средствата по тези сметки и от друга страна - на увеличения лихвен процент по фондовите сметки от 1 % на 2 %; по сметката на Държавна спестовна каса - 7862 хил. лева поради увеличения размер на предепозиранияте влогове.

Реализираната чиста печалба от Българска народна банка и Българска външнотърговска банка възлиза на 268 310 329,74 лева,

в т. ч. на Българска народна банка 191 840 065,58 лева и на Българска външнотърговска банка 76 470 264,16 лева.

Утвърдената за 1971 година планова печалба на Българска народна банка е 175 300 000 лева, или реализирана е надпланова печалба 16 540 065,58 лева. В приход на републиканския бюджет са внесени 60 % от печалбата - 114 864 039,35 лева, а остатъкът от 76 576 026,23 лева е разпределен по фондовете на банката, както следва:

17 % за Основния фонд	- 13 017 924,46 лв.
30 % за Резервния фонд	- 22 972 807,87 лв.
47 % за фонд "Кредитиране на високоефективни капитални вложения"	- 35 990 732,33 лв.
3 % за фонд "Развитие на материално-техническата база на банката"	- 2 297 280,79 лв.
3 % за фонд "Награждаване и премиране на служителите при банката"	- 2 297 280,79 лв.
Всичко	<u>76 576 026,23 лв.</u> =====

От реализираната печалба на Българската външнотърговска банка са внесени в приход на републиканския бюджет 55 % - 42 058 645,29 лева. Остатъкът от 34 411 618,87 лева е разпределен както следва:

50 % за Резервен фонд	- 17 205 809,44 лв.
45 % за дивиденди на акционерите	- 15 485 228,49 лв.
5 % за други фондове	- <u>1 720 580,94 лв.</u>
Всичко	<u>34 411 618,87 лв.</u> =====

Предлагаме Министерският съвет да приеме следното

ПОСТАНОВЛЕНИЕ:

1. Одобрява отчета на Българската народна банка за дейността ѝ през 1971 година.
2. Увеличава състава на Общия банков съвет от 11 на 12 души, като включва в него заместник-министър на финансите.

София, 30 април 1972 г.

ПРЕЛОЖЕНИЕ:

1. Обобщен баланс на банките към 31.XII.1971 година

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/К. Зарев/

24123, А-213 / 30 IV 1972.
Л. С.
Р. Д.

ЛЦ

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ОБЩИЯ БАНКОВ СЪВЕТ

Общият банков съвет, в заседанието си на 28 април 1972 година, обсъди отчета на Българска народна банка за 1971 година.

Общият банков съвет констатира, че през отчетната година Българската народна банка се е ръководила в своята дейност от приетата от Десетия конгрес на Българската комунистическа партия програма за изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна и от поставената от конгреса главна социално-икономическа задача за изпълнение през шестата петилетка. Банката се е ръководила и от другите партийни и правителствени решения за въвеждане на новия икономически механизъм, за реформата на фабрично-заводските цени и за концентрация на производството.

На основата на тези партийни и правителствени решения за развитие на икономиката в условията на изграждане развито социалистическо общество, през отчетната година Българската народна банка е провела необходимите организационни мероприятия и мероприятия за усъвършенствуване на кредитно-разплащателния механизъм и своевременно е преустроила цялата своя дейност за пряко финансиране, кредитиране и контрол на държавните стопански обединения при новия икономически механизъм и концентрация на производството, като по-активно е въздействувала за изпълнение и преизпълнение на поставените им с плана стопански задачи и за повишаване ефективността на тяхната дейност.

През отчетната първа година на шестата петилетка са постигнати високи темпове на развитие на икономиката, осигурено е по-нататъшно стабилно нарастване на материално-техническата база, при подготвяно, както и досега, индустриално развитие на страната. С високи темпове се развиха и икономическите взаимоотношения на нашата страна с чужбина и преди всичко със СССР и другите социалистически страни.

Общият банков съвет констатира, че в резултат на цялостното внедряване на новата система на ръководство на народното стопанство

в условията на новия икономически механизъм и концентрация на производството, както и на въздействието, което Българската народна банка е упражнявала в процеса на разширеното социалистическо^{вЪЗ} производство, наричаното обръщение в страната през отчетната година се е развивало нормално.

По-ефективно са използвани и оборотните средства в народното стопанство, като тяхната обръщаемост е ускорена с 2,4 дни спрямо 1970 година, а относителната икономия при използването им възлиза на 146 милиона лева. Налице е ясно открояваща тенденция на абсолютно и относително намаляване на просрочената задължиялост на стопанските организации.

Във връзка с това Общият банков съвет оценява положително извършеното усъвършенствувание на кредитно-разплащателния механизъм и препоръчва Банката да продължи още по-настойчиво прилагането му за по-нататъшно въздействие за подобряване дейността на стопанските организации и за намаляване на относителния дял на просрочената задължиялост.

Същевременно Общият банков съвет констатира, че през отчетната година общо взето е отбелязан висок растеж на фонда на работната заплата, значителни средства са натрупани по фондовете на стопанските организации, а в областта на строителството са създадени затруднения от прилагането на реформата на фабрично-заводските цени.

Общият банков съвет счита, че е необходимо Държавният комитет за планиране, Министерството на финансите и Българската народна банка да извършат съвместни проучвания за установяване на причините, които са довели до създаването на затруднения в прилагането на реформата на фабрично-заводските цени в областта на строителството, до отбелязания висок растеж на фонда на работната заплата и до натрупване на значителни средства по фондовете на стопанските организации, като при нужда информират Министерския съвет.

66

Наред с това Общият банков съвет препоръчва, въз основа на новия правилник за капиталното строителство и нормативните документи по новия икономически механизъм, Българската народна банка да засили контрола в областта на капиталните вложения.

В резултат на дейността си през отчетната година, Българската народна банка и Българската външнотърговска банка са реализирали печалба в размер на 268 милиона лева, която е правилно разпределена според действащите законни разпореджения и съответната част от нея е своевременно внесена в приход на бюджета.

За подобряване на работата по ръководството и решаването на проблемите в областта на банковото дело, Общият банков съвет предлага да се увеличи неговият състав от 11 на 12 души, като в него се включи един заместник-министър на финансите.

В заключение Общият банков съвет счита, че отчетът на Българската народна банка правилно отразява извършената от банката дейност в страната през отчетната 1971 година и предлага на Министерския съвет да одобри отчета и предложението в проектопоставлението увеличаване на състава на Общия банков съвет.

София, 28 април 1972 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ОБЩИЯ БАНКОВ СЪВЕТ
МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ:

/Д. Попов/

на

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА И
БЪЛГАРСКА ВЪНШНОТЪРГОВСКА БАНКА

към 31 декември 1971 г.

АКТИВ

ПАСИВ

АКТИВ		Сума	ПАСИВ		Сума
Наименование			Наименование		
III. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА			I. ФОНДОВЕ НА БАНКИТЕ		389.158.051.41
Резервна каса		286.085.434.44	II. ЕМИСИИ		1.113.605.250.45
Каса		9.538.180.29	VI. ВЛОГОВЕ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА		12.302.102.40
IV. СКЪПОЦЕННИ МЕТАЛИ		20.521.690.84	VII. ПРИХОДИ И РАЗХОДИ ПО ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ И ПО ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ НА БЮДЖЕТНИ УЧРЕЖДЕНИЯ		
V. СЪУЧАСТИЯ И ЦЕННИ КНИЖА		32.778.854.77	Приходи по републиканския бюджет		
VII. ПРИХОДИ И РАЗХОДИ ПО ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ И ПО ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ НА БЮДЖЕТНИ УЧРЕЖДЕНИЯ			Остатък по републиканския бюджет от минали години		616.874.436.17
Разходи по републиканския бюджет			Бюджетни сметки на народните съвети и на учрежденията им		
VIII. СПЕЦИАЛНИ СМЕТКИ НА УЧРЕЖДЕНИЯ И НА ОБЩЕСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ			Извънбюджетни сметки на учреждения		388.521.039.99
Специални сметки на учреждения и на обществени организации		122.735.81	VIII. СПЕЦИАЛНИ СМЕТКИ НА УЧРЕЖДЕНИЯ И НА ОБЩЕСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ		
Разплащания с Министерството на финансите и с други министерства и ведомства по валутни операции		20.650.156.12	Специални сметки на учреждения и на обществени организации		124.613.680.24
IX. БАНКОВИ И ДРУГИ ИНСТИТУТИ			Разплащания с Министерството на финансите и с други министерства и ведомства по валутни операции		8.559.699.48
Свободни средства на Българска външнотърговска банка при Българска народна банка		515.037.322.25	IX. БАНКОВИ И ДРУГИ ИНСТИТУТИ		
XI. ЗАЕМИ НА СТОПАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ			Българска външнотърговска банка		492.912.413.77
1. Заеми за оборотни средства			Държавна спестовна каса		283.799.292.29
Редовни		3.731.706.611.92	Държавен застрахователен институт		81.721.905.06
Просрочени		322.187.805.36	Булстрад		17.837.822.46
2. Заеми за капитални вложения			X. СРЕДСТВА НА СТОПАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ		
За лимитирани капитални вложения		515.564.594.69	Разплащателни сметки		586.886.704.85
За високоефективни капитални вложения		78.523.470.53	Разплащателни сметки за обемти изпълнявани по стопански начин		27.247.589.65
Просрочени		16.377.516.19	Фондове		707.058.646.39
3. За незавършено строителство и проектиране			Дългосрочни депозити		84.491.643.25
Редовни		950.416.647.74	Средства за финансиране на капитални вложения		
Просрочени		359.062.368.25	- средства от републиканския бюджет за лимитирани капитални вложения		335.073.000.00
XIa. СМЕТКИ НА ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ			- средства от бюджетите на народните съвети за лимитирани капитални вложения		
Заеми за оборотни средства		418.115.394.75	- средства на инвеститори за лимитирани капитални вложения		172.445.783.98
Заеми за капитални вложения			- средства за нелимитирани капитални вложения		17.726.875.22
Валутни сметки на предприятия			Акредитиви, особени сметки и чекове		7.114.720.20
- заеми в чуждестранна валута		83.408.418.67			
- текущи сметки в чуждестранна валута		16.094.886.33			
Плащания по чуждестранни акредитиви за износ на вихдане без покритие		3.374.103.86			
Други валутни сметки		386.606.00			
Пренос:		9.379.952.748.80	Пренос:		8.467.906.657.96

Наименование		Сума	Наименование		Сума
XIб.	ЧУЖДЕСТРАННИ КОРЕСПОНДЕНТИ		XIа.	СМЕТКИ НА ВЪНШНОТЪРГОВСКИ ПРЕДПРИЯТИЯ	
	Текущи сметки	129.712.818.39		Разплащателни сметки	66.954.916.10
	Клирингови и компенсационни сметки	49.179.990.25		Фондове	10.728.192.46
	Предоставени кредити	104.996.409.95		Валутни сметки на предприятия	
	Дължини по авалирани задължения	319.451.524.92		- разплащателни сметки в чуждестранна валута	81.613.218.75
XIв.	ЧУЖДЕСТРАННИ ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	7.443.386.83		- фондови сметки в чуждестранна валута	18.030.877.78
XII.	ЛИКВИДАЦИОННИ И СЪДЕБНИ ЗАЕМИ И СМЕТКИ	287.015.06		- текущи сметки в чуждестранна валута	26.327.431.79
XIII.	БАНКОВИ КАПИТАЛНИ ВЛОЖЕНИЯ И ОСНОВЕН РЕМОНТ	388.854.68		Чуждестранни акредитиви за износ с покритие	2.327.890.34
XIV.	ОСНОВНИ СРЕДСТВА			Валутни сметки на частни лица	2.844.365.54
	Основни средства и малопценни и малотрайни предмети	25.109.118.18		Други валутни сметки	43.685.803.65
XV.	ДРУГИ ДЕБИТОРНИ И КРЕДИТОРНИ СМЕТКИ	291.328.466.44	XIб.	ЧУЖДЕСТРАННИ КОРЕСПОНДЕНТИ	
XVI.	ПРЕВОДИ	9.062.408.874.68		Текущи сметки	28.057.529.08
XVII.	РЕЗУЛТАТНИ СМЕТКИ	884.58		Клирингови и компенсационни сметки	35.929.152.45
				Получени кредити	866.656.369.22
				Получени фирмени кредити	327.302.195.16
			XII.	ЛИКВИДАЦИОННИ И СЪДЕБНИ ЗАЕМИ И СМЕТКИ	1.296.948.20
			XIV.	ОСНОВНИ СРЕДСТВА	
				Изхабяване на основните средства и на малопценните и малотрайни предмети	9.519.139.20
			XV.	ДРУГИ ДЕБИТОРНИ И КРЕДИТОРНИ СМЕТКИ	78.763.359.83
			XVI.	ПРЕВОДИ	9.083.935.713.91
			XVII.	РЕЗУЛТАТНИ СМЕТКИ	268.310.329.74
	Всичко:	19.370.260.089.76		Всичко:	19.370.260.089.76
	Активни задбалансови сметки:	9.511.446.010.62		Пасивни задбалансови сметки:	9.511.446.010.62
	Общо:	28.881.706.100.38		Общо:	28.881.706.100.38

ДИРЕКТОР:

ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ДИРЕКТОР:

Просрочени платежни документи
60807 броя за 190.272.620.17 лева